NĂM THỨ MƯỜI. — SỐ THỨ 1614 MỖI SỐ: 0$02 NGÀY THỨ NĂM 3 AOÛT 1922

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

	HANOI					
	Hanoi, Haiphong, Nam-định, Hải-dương, Bắc-ninh và Hải-ninh	Ngoại-ô Hanoi đến nơi	Các tỉnh có máy chạy	Bắc-kỳ và Trung-kỳ	Nam-kỳ, Cao-miên, Ai-lao	Ngoại-quốc
Một năm. .	6$00	6$90	6$30	6$30	6$60	9$00
Các làng và						
Các công-sở	»	8.00	8.00	8.00	9.00	»
Sáu tháng. .	3.00	3.50	3.20	3.20	3.30	4.50
Ba tháng . .	1.50	1.75	1.60	1.60	1.65	2.25
Một tháng. .	0.50	0.60	0.55	0.55	0.60	0.75

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur 61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-VĂN-LOẠN

Adresse télégraphique : TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES
Décomptées à raison de 3 lignes au cent. c/m de hauteur, sur 0 = 065 de large.
1re page : Une seule insertion. . . . 0$30 le c/m
Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . 0$18 le c/m
Réclame dans la 1re page. . . . 2$ la ligne
Annonces judiciaires et légales. 1$50 le c/m
On traite à forfait pour les contrats importants.

Cái nghiệp đồ-bác ở xứ mình

CÁCH TRỪ CỐ HAY KHÔNG?

II

Đồ bác chẳng những hại đến tài sản, đến luân-thường của người ta, mà lại hại đến cả đường tiến-hóa trong nước nữa. Kia ta há chẳng thấy biết bao nhiêu nhà đương buôn bán phát đạt đùng đùng, mà chỉ vì quá ham mê quân bài cái bát, đến nỗi chẳng mấy lúc đã khuynh gia bại sản, tan nát cửa nhà. Lại há biết bao nhiêu người thiếu-niên anh tuấn đang tuổi học hành mà cũng qua ngày qua tháng ở trong các phòng bạc thì có uổng-phí không? Cái thời giờ quí báu ấy, trí tuệ minh-mẫn ấy, ví phỏng dùng để nghiên cứu một khoa học gì thì được ích lợi cho mình cho nước biết chừng nào. Thật đáng tiếc thay!

Ta đã biết sự đồ bác hại cho từng người, cho cả nước là thế, vậy chẳng lẽ trông thấy cái tệ mà cứ bàn suông mãi thì cũng chẳng ích gì. Ta phải nên xét xem những căn nguyên gì nó xui khiến cho người ta nếm mùi và theo cái sóng bạc mãi và ta thử tìm xem có cách gì chữa được cái tệ ấy không?

Con người ta ai chẳng cần phải giải trí, chẳng có lúc phải cần vui, để khuây những nỗi buồn bực, quên những sự nhọc mệt ban ngày, nhất là những người làm việc bằng trí-khôn, những người ngày hai buổi đi làm giấy. Đó là cái tính tự nhiên của loài người. Song những cuộc giải-trí của ta có những gì?

Ngoài giã mấy rạp chiếu bóng, mấy cái rạp tuồng cải-lương vô vị, mấy cái tửu-quán của các chú Hoa-kiều hay là mấy chục à Hồng-lâu đem ái-tình bán cho các làng chơi được mấy khác đồng hồ, thì xã-hội Annam mình thật không có gì là cuộc chơi tiêu-khiển. Ấy là mấy thứ giải trí ở các nơi đô hội, như thành-phố Hanoi Haiphong, còn ở các tỉnh thì kiếm đâu cho thấy, mà những cuộc tiêu khiển nói trên ấy lại không phải rằng cuộc tiêu-khiển của khắp các hạng người.

Ấy cái căn nguyên phần nhiều người tìm vui ở trong sòng bạc là ở đó. Trước còn đua bè, đua bạn đến xem, rồi sau thấy người đánh chẳng lẽ mình ngồi suông, nên cũng bắt chước, ban đầu còn rụt rè, sau hóa ra hăng hái, không khác gì một người chạy ở trên con đường dốc thì cứ cao xuống dưới thấp mà không dừng bước lại được. Những người đã vào sòng bạc chơi mà nhận đánh được, không để cho cái mỹ-miều của các bà các cô ở đó quyến dũ được mình, không để cho cái lòng tham những cuộn bạc giấy to tướng nó lăn-áp được mình thì cũng là những tay can đảm lắm rồi. Cái tệ đánh bạc ở nhà quê thật ra thì cũng chưa hại cho lắm, vì nó chỉ quanh quất ở trong một số ít người mà dân bà nhà quê còn giữ được cái tính thuần thục, nên chưa mấy người mắc phải; đến như ở tỉnh thành thì không thế, dân bà tỉnh thành lắm người đã quá ăn-mình, tập được cái thói chồng ăn chả vợ ăn nem, hai ba giờ đêm còn cho là sớm, thì sự đỏ bác mới thực là hại đến gia-đình.

Vậy cái phương-kế mà kỳ-giả định nói đây là cái phương kế *để phòng cho khỏi mắc phải bệnh đánh bạc*, chứ không dám nói là phương kế *chữa được bệnh đánh bạc*, bởi vì những người đã mắc phải bệnh đánh bạc rồi, thì cũng nên coi như người đã mắc phải cổ-tật, như những chứng: *phong, lao, cổ, lại* mà các nhà danh-y cũng đành chịu bó tay; cái phương kế ấy là kíp nên thiết lập những cuộc giải trí cho xã hội mình từ tỉnh thành cho đến thôn quê tùy với cái sở-thích của từng hạng người mà mở cho nhiều.

Cần đây, [illegible] được nhà ô-xéc nhà công quản), đặt được một thể-thao như hội đá *foot-ball* thì cũng đáng mừng đáng khen lắm thay. Ấy chính những nhà ô-xéc như thế phải lập cho nhiều để những lúc rảnh việc có chỗ tới lui trò chuyện, diễn thuyết, xem sách, xem báo, uống nước, đánh cờ, đánh quần, đánh đầu-hổ, hoặc là đàn đích tiệc tùng, nói tóm lại là đủng thời-giờ vào những cuộc tiêu khiển tao nhã mà không tốn mấy đồng tiền. Về điều đó thì ta nên mừng rằng ở Hanoi mới có một nhà công-quán của hội Khai-trí tiến-đức để cho các viên hội có chỗ tới lui. Khi ở các tỉnh đâu cũng có nhà công-quán rồi thì chẳng những là bớt được sự đánh bạc, mà những người lui tới lại học tập được các về nền sang, các cách nói năng lịch-sự nữa.

Việc này là chức sự của những bực thức-giả trong hàng tỉnh, thức là các quan, các viên chức tòng sự ở các công-sở, các bực thân hào trong hạt vậy. Ta thử xem người qui-quốc, ở tỉnh nào là chẳng có sân đánh quần, có nhà ô-xéc, để lấy chỗ họp mặt vui chơi. Cái gương tốt ấy sao ta chẳng bắt chước, can chi mà phải quẩn tam tụ ngũ một cách vụng trộm ở những nơi tối tăm xó xỉnh mà tiêu khiển bằng quân bạc lại bài?

Ngoại việc lập nhà xéc thì ở các tỉnh lại nên mở những hội thể-thao như hội đánh foot-ball đã nói trên kia, hội đánh trái lăn (tennis), đá cầu lông, đánh đầu-hổ, mở hội ẩm-nhạc như là hội Trí hóa ở Hanoi, hoặc là đặt những cuộc săn bắn câu cá, vân vân, bao nhiêu cái thú tao nhã mà chẳng biết lợi dụng.

Ở nhà quê bây giờ mỗi những nhà công-quán như ở tỉnh thì có điều khó thật, song rồi ra cái tinh-thần của dân mình tiến lên thì cũng không phải là không thực-hành được, vậy thì những cuộc tiêu-khiển phải đặt cho nhiều, những thứ nào dễ đặt trước, như là cuộc thả-diều, cuộc đá cầu lông, đá cầu foot-ball, đánh cờ, đánh đầu-hổ, cuộc hát chèo và nhất là những cuộc đàn đích.

Những cuộc chơi tôi kể trên đó phần nhiều là đàn-bà nước mình chưa quen cả, cũng phải lâu ngày mới thành thói quen được.

Những cuộc tiêu khiển của các bực phong lưu trong nữ-giới ta xưa nay, ngoại giả mấy thứ bài lá không còn có gì làm cuộc giải trí nữa. Nếu các bà lịch-sự chưa tập quen những cuộc thể-thao đã nói trên kia thì nên thuỳnh-thoảng mời nhau họp mặt ở trong phòng khách nhớn như lối của các bà người qui-quốc, mỗi bà trong một tháng có hai hoặc ba bôn ngày tiếp khách đàn uống chè, uống rượu, nói những chuyện thanh tao thú vị, hoặc mở cuộc ca-nhạc, bà nào tài về môn gì thì giúp về môn ấy, như bà đánh đàn piano, bà gảy đàn violon, bà ca hát. Ở nước ta các bà các cô ít người có những cái tài-tình ấy thì có thể cũng bắt chước bọn nhạc-[illegible] nước, ăn trầu, kém sách, nói chuyện, hay là gảy đàn tranh, đàn nguyệt cũng là cái hay. Hoặc giả có người viện câu « gia hữu cầm, nữ-tử đàm » mà bảo rằng nữ-lưu ta không nên chơi đàn-địch; thì thiết-tưởng câu nói đó cũng khi thiên và quá khắc, vì rằng người đã có tinh hư thì làm thế nào mà ngăn được; mà kia sao như một cuộc tiêu-khiển để họ đàn bà con gái nhất là sự đàn ông đàn bà hội họp ở trong sòng bạc, chen vai thích cánh nhau ở trên một cái chiếu chật hẹp, như thế thì lại lm đi không thấy ai chê bai? Vậy ông bà nào bày giờ khởi xướng việc thiết lập ra ngay những cuộc tiêu khiển ấy thì sau này có công lớn với sự tiến hóa của xã-hội ta lắm.

Mong rằng các nhà có thế-lực trong nước, lưu-tâm đến cái vấn-đề ấy cho.

V. Đ.

ÂU CHÂU ĐIỆN TÍN

HAVAS

Paris, ngày 31 Juillet 1922

Cái vấn-đề Hy-lạp

Nước Pháp và nước Anh hai nước họp ý nhau về việc thắng hoặc quân lính Hy-lạp công-kích thì nên xử-trí thế nào.

Đạn nổ

Tin Madrid. — Trong kho đạn ở Cindad Réal có một việc đạn nổ làm cho kho đạn bốc lửa lên. Có bảy người bị hại và hai người bị thương.

Anh và Đức

Quan Lloyd George có bá cáo tại Hạ-nghị-viện rằng nước Anh sẽ tán-trợ cho nước Đức trong việc xin vào hội Vạn-quốc.

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 1 Août 1922

Hội Vạn-quốc

Hội-đồng coi việc các xứ-của Liệt-quốc ấy quyền cho các nước bảo-hộ sẽ hội nghị lần thứ nhất ngày 1er Août để xét việc cai-trị các xứ ấy. Tòa trị-sự sẽ hội nghị ngày 30 Août, nghĩa là bốn ngày trước khi hội Vạn-quốc hội kỳ đại-hội-đồng. Hội-đồng sẽ xét nhất là về việc cai-trị xứ Palestine.

Việc nước Thổ nhĩ-kỳ

Báo Times nói rằng tin đồn rằng người Pháp, người Hy-lạp xung đột ở đường cương-giới là một tin đồn sai. Nguyên là quân lính nước Hy-lạp, và lính Sen-đầm nước Thổ-nhĩ-kỳ hai bên xung đột nhau trong miền Tchataldja.

Tin đồn rằng quân lính Hy-lạp tiến vào thành Constantinople làm cho dư-luận ở đây rối là nào động. Nhiệm gia-quyền ở bên bờ eo bể Bosphore thuộc về mặt Á-châu để sang tránh nạn ở bể bên kia.

Báo Times cũng nói rằng quân lính nước Anh đã bắt đầu tụ tập ở trên eo bể Bosphore về mặt Á-châu và mặt Âu-châu.

Bordeaux, ngày 2 Août 1922

Việc nước Anh

Các báo nước Anh nói chắc rằng quan Poincaré nhận lời đến tháng Octobre sẽ sang hội nghị với quan Lloyd George tại Londres.

Báo Daily Mail nói rằng hội-đồng Quốc-phòng ở Londres có xin lập 15 hay 20 đội phi-cơ mới.

Việc nước Ý

Tòa Nội-các nước Ý đã gần lập tướng, còn M. Schanzer vẫn giữ bộ Ngoại-vụ.

Thọ thuyền có ít nhiều người đình công mà thôi, các sở Công tác và các sở Xe điện vẫn làm việc.

Thị giá quốc-trái: 3%. 59.60 — 5%. 1915-1916 76.40 — 5%. 1920 90.25 — 6%. 1920 90.25.

THẾ GIỚI TÂN VĂN

Cái máy làm mưa

Xưa nay cây hái giống giọt, toàn nhờ nước mưa xuống thuận hòa, nhất vị ỷ lại tự nhiên; rải khi gặp một độ nắng lâu, thì ngồi chịu khu trời không biết làm sao cả. Gần đây các nhà khoa-học các nước đương nghiên cứu cái phương-pháp làm mưa, có chế ra một thứ máy mới để làm mưa; trong bộ máy có cái đồ để cổ động không-khí, đốn bao nhiêu không-khí vào trong một cái ống xoáy tròn ốc rồi bốc thẳng lên trên cao: cứ một phút đồng hồ có thể đốn được 1.100 thước vuông đương không-khí, một giờ đồng-hồ làm cho cái không-khí ấy có cái tốc-lực đi được sáu mươi Anh lý; đó thực là cái chủ yếu tác dụng làm mưa. Song, lúc không khí đã bốc lên trên cao rồi, làm thế nào mà khiến cho thành hột mưa để xuống được, lại khiến cho mưa đổ xuống nhất-định một chỗ nào? Những nhà phát minh đã từng nghiên cứu nhiều lần, chắc rằng nếu đem không-khí ấm ở dưới đốn khiến bốc lên đến cao, thì cái không-khí ở chỗ cao đó bị cổ động thành giọ mà đổ mưa xuống được.

Một cách chiêu bài cửa hàng rất mới lạ

Thành-phố Ba-đức-Lan bên nước Mỹ có một nhà buôn mới chế ra một cách chiêu bài rất lạ: Trước cửa hàng làm một người đàn bà, bằng máy đứng ở trong cửa kính, tay phải cầm một cái chổi máy quét, tay trái quay cái bức chữ quảng cáo; bức chữ quảng-cáo lấy để trên một cái bàn; trong hòm có những giấy vun phun ra luôn luôn không ngớt lúc nào; giấy vụn ở trong hòm phun ra đến đâu thì cái chổi máy quét sạch đi đến đấy; cứ luẩn hoàn bất tuyệt như thế, khiến cho người đi qua ai cũng phải để con mắt tới.

Cái máy này cũng phỏng theo cái máy chổi quét mà suy tưởng thêm ra; những giấy vụn ở trên mặt đất, bởi cái máy chổi quét lại vun vào trong hòm, rồi ở trong hòm lại phun ra, nên có cái hiện-tượng như thế.

TỰ DO DIỄN ĐÀN

Bàn về qui thần

Nước ta nguyên vẫn là nước chuộng qui thần, từ xưa đến nay những chuyện ma niềm đã, thành bất đồng, ôn kéo quân bắt phu tải đồ, nam lên bò lời người xuống nước, lúc nào cũng thấy bàn nói khắp nơi hương-thôn thành-thị. Khiến cho gần khắp mọi người vừa đàn ông vừa đàn bà đều sùng việc cầu cúng. Biết bao nhiêu vàng mã xói gà đem lễ các điện các chùa để cầu lấy con thảo chán hiền, buôn may bán đắt.

Gần vài mươi năm nay, Âu-học thịnh hành trong nước ta, nên tục quá tin qui thần lẫy đã đỡ, Vì trong các sách tây nhiều bài hết sức chế bác sự tin qui-thần, cho nên những người có học-thức thông-thái trở lên đều quyết đoán rằng ma qui là những vật bày bịa chứ ký thực người chết thời hồn hết, không có hình thể.

Mới nay cố tín từ Au-châu đưa sang rằng: ở Đại-Pháp có người chụp ảnh được hình ma, và ở nước Anh có lính bắn người chồng mới chết ứng vào tay vợ mà viết lối từ biệt. Từ bấy giờ người nước ta lại nào nức đồn nhảm rằng việc qui-thần thực là có. Lại khiến cho các bà hay sùng-phụng lễ bái xưa nay đến đây thêm nức lòng về việc giải oan cho người chết và cầu phúc cho người sống.

Vậy đương buổi này những người học-thức trong nước ta có trách-nhiệm gì không? — Có, trách-nhiệm phải bàn cho ra qui thần có hay không. Nói rằng không thời có lẽ những điều hiển-hiện như đã nói trên kia đều là bỗng không mà người ta bịa ra hay sao? Nói rằng có thời qui-thần là vật gì, có hình thể không, có trí-giác không, trí-giác có phải hẳn vào hình-thể không? Dù nói rằng có, dù nói không, cũng đều phải giảng cho ra lẽ.

Đời xưa đức Khổng-tử có người hỏi về đạo qui thần. Ngài trả lời rằng: « Máy chưa biết thấu đạo làm người đã vội gì hỏi đến đạo qui-thần ». Người ấy lại hỏi rằng khi người đã chết rồi thì thế nào? Ngài trả lời rằng: « Biểu ấy khi nào mày chết thời tự mày sẽ biết. » Nay ta muốn nói rằng có hết, sợ con hiếu quả thương cha mẹ mà bỏ liều kiếp sống cần mình. Ta muốn nói rằng không hết, sợ con bất hiếu không nhìn nhận đến xác chết của cha mẹ, mà không lồng tăng không cùng tế cho hợp lễ cho phải đạo». Đức Khổng nói như thế, đời sau cho làm chí-lý. Nhưng tôi thiết tưởng chỉ là khéo trả lời, kỳ thực cụ không biết rõ đạo qui thần và việc sống chết.

Tôi có đọc truyện Micromégas (Tiểu đại nhân) của ông Voltaire là một nhà triết-học nước Đại-pháp ở thế-kỷ thứ 18. Truyện ấy đại-khái nói rằng:

Ông Mi ở địa-cầu Sirius (Si-riên) đi du-lịch tới địa-cầu Thổ tinh, gặp một ông Bác-sĩ ở đó, rồi hai ông cùng đi du lịch tới địa-cầu ta. Ông Mi cao 12 vạn thước chân (pieds), ông Bác-sĩ cao 6 nghìn thước chân, mà người địa-cầu ta chỉ cao 5 thước chân. Vậy thời kể bề chu-vi, địa-cầu ông Mi ở phải gấp hơn địa-cầu ta 21 triệu lần và chúng ta đã biết rằng Thổ-tinh gấp hơn địa-cầu ta 9 trăm lần. Khi ông Mi chuyện trò với ông Bác-sĩ, có nói nhiều câu, tôi chỉ toát yếu kể ra một câu sau này:

« Người ở Thổ-tinh có mấy giác quan, ông Bác-sĩ nói: « chúng tôi có 72 giác quan, chúng tôi thường phàn nàn rằng không đủ dùng ». Ông Mi nói « chúng tôi có non một nghìn giác quan mà chúng tôi cũng tự biết rằng còn thiếu nhiều chưa thấm đâu với các vật to hơn, giác quan nhiều hơn và trí tuệ toàn bộ hơn. »

Vậy mà chúng ta ở địa cầu này chỉ có năm giác quan là: trông, nghe, ngửi, nếm sờ.

Khi hai ông tới địa-cầu ta, ngồi nghỉ bên bờ bể Phanh-lăng phía tây nước Nga, thấy một vật nhỏ ngọ-ngoay trên mặt nước. Ông Mi liền lấy ngọc kim-cương làm kính hiển-vi mà trông rõ rằng cái vật nhỏ ấy là cái tàu chở các ông triết-học Âu-châu; cất mông tay làm ống hiển-thanh để chuyện trò với các ông triết-học ấy; lại nghe một lúc hiểu được tiếng Pháp, Anh, Nga, Đức, v. v.

Nay ta thử nghĩ ông Bác-sĩ có 72 giác-quan, và ông Mi có non một nghìn giác-quan, là những giác-quan gì? Hay là những giác-quan: biết hình thể, đoán việc sau, nghe tiếng xa trông vật khuất chăng. Ta đã không biết họ có những giác-quan gì, thời họ làm việc gì là đoán sao được, giải nghĩa sao được. Ông Tạo-hóa nặn ra ông Mi, ông Bác-sĩ và chúng nặn ra các địa-cầu to gấp mấy triệu lần nữa. Thử nghĩ xem ông Tạo-hóa lấy có bao nhiêu triệu giác quan, mà công việc ông Tạo-hóa làm ra, chúng ta có thể đoán được không? Tuy chuyện Micrométgas là ông Voltaire đặt ra, không phải là chuyện thực có, nhưng lẽ thời thực có. Lẽ gì? Cái lẽ có địa-cầu to bằng mấy triệu địa-cầu ta, và cái lẽ có người to bằng mấy triệu chúng ta, và cái lẽ có người có giác-quan nhiều bằng mấy triệu lần giác-quan của chúng ta.

Ấy ông Tạo hóa thông-minh vô cùng như thế, ông ấy có lải nặn ra các hình-thể chúng ta trông thấy được, các trí-tuệ chúng ta hiểu được đoán được, cũng chẳng khác gì ông ấy nặn ra thứ hình-thể và trí-tuệ mà chúng ta không trông thấy không đoán hiểu, hay là ở nơi khi thấy khi không. Hoặc giả quỉ thần là thứ hình-thể và trí-tuệ mà chúng ta không hiểu nổi chăng. Như vậy thì qui-thần là vật gì, hình-thể và trí-giác thế nào, chúng ta có đủ đâu giác-quan và trí-tuệ mà hiểu hết. Con cóc có phèn bụng cho to bằng con bò được không?

Chúng ta chỉ nên biết rằng chúng ta ở thế-giới người, chẳng khác gì thế-giới qui-thần, thì qui-thần tất không đến mà ở lẫn với ta, cũng tất không đến mà làm ơn riêng cho chúng ta. Tuy lại chắc gà xói là đồ nuôi hình-thể chúng ta, không phải là đồ nuôi hình-thể qui-thần, cũng qui-thần bằng gà xói tất là vô ích, còn như người đốt vàng giấy ngựa giấy cho hóa ra vàng thực ngựa thực trong thế giới qui-thần, thì người ấy có lẽ giỏi môn hóa học hơn ông Tạo-hóa chăng? Hỏi các bộ nghiệm cùng! các bộ nghĩ sao?

Chúng ta ở thế-giới người, hãy cứ chuyên các nghề sinh nhai về thứ hình thể và trí tuệ mà chúng ta hiểu được như là canh nông, thương-mại, công-nghệ và văn-học văn văn, còn nghề nghiệm cứu về qui-thần thời ta hãy để những riêng cho các ông trong hội linh-hồn học và hội ma thuật học. Các ông ấy có chúng được về linh hồn thế-giới hay là ma-thuật thế-giới, ta cũng chờ ghen, chờ thèm. Ta hãy đành chịu ông Tạo-hóa vậy buộc lấn lấn trong thế-giới người.

Cao-đình

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường.
Từ rofilms của Cornell

Bài ký «từ Huế đến Vân-nam-phủ»

BÙI-THANH-VÂN soạn

Phàm muốn định làm một công việc gì cho thấu đáo ắt phải dùng đến ba điều cần-kíp mà sử-linh, ba điều ấy tức là cái lòng ham muốn, tiền của và thời giờ. — Vậy tôi đã sẵn có cả ba thời cử-bộ đăng-trình đi đến Vân-nam-phủ.

Dùng con đường hành-trình cho tiện lợi duy có đường hỏa xa từ Huế ra Đông-hà chỉ nội hai giờ chạy được 70 kilomètres; từ Đông-hà đến Vinh lại đi bằng xe-hơi; suốt một ngày rong ruổi 293 kilomètres; lại từ Vinh đến Vân-nam-phủ đường dài 1.081 kilomètres mà đi xe-lửa chỉ có bốn ngày thôi. — Tổng cộng cái hành-trình này trong năm ngày hai giờ đường dài đến 1.444 kilomètres.

Xe-lửa xứ Đông-pháp này chẳng như các xứ khác, nghĩa là không chạy trong ban đêm, vì xe không có phòng-ngủ để cho hành-khách đi đêm. Tuy vậy mà hành-trình tiện-thiệp như thế này cũng đã gọi rằng sung sướng, cho nên người đi đường có tiếc gì sự phí tổn vào đâu. Đáng lẽ những cái phong-cảnh đẹp đẽ trong lúc hành-trình này biết bao là sự khoái-lạc cho đời người, nếu lấy ngòi bút của người văn-nhơn mặc-khách mà tả họa ra thời còn biết bao nhiêu là «lời lời gấm thêu» «hàng hàng châu ngọc». Còn như tôi đây chỉ lược qua mấy điều vắn tắt gọi là kể sơ bài du-ký trong lúc hành-trình của tôi.

Sau khi đến Đông-hà là nơi tỉnh-lị tỉnh Quảng-bình để ăn cơm mai và đổ dầu xe cùng nạp gửi thư tín thời đúng 12 giờ xe lại theo hướng bắc mà ruổi rong. Vào khoảng hai, ba giờ chiều một bánh xe hơi bị nổ tại chân Đèo-ngang là nơi giới hạn hai tỉnh Quảng bình và Hà-tĩnh, chúng tôi phải xuống đi bộ để cho người cầm máy sửa bánh xe.

Tôi đi đến nhà trọ của một người lãnh-hành bản-xứ, vào đó tôi nói chuyện với một người thiếu-niên, tôi hỏi đến sự loài mãnh-thú ở trong các miền rừng ở đèo ấy, như là [illegible] một người đàn ông chừng 30 tuổi ở trong bọn những người đến xem sửa đánh xe ấy mà nói rằng người này sẽ thuật chuyện xạ-liệp của nó cho ông nghe. Tôi bèn kêu đến, thời người ấy đến với tôi một cách vui vẻ, hình như đã hiểu ngầm cái cớ sự mà tôi muốn hỏi anh ta. Tôi bảo anh ta thuật lại tường tất rằng làm sao mà tránh khỏi sự nguy hiểm. Anh ta đáp rằng: «Năm ngoái tôi đi săn heo rừng ở trong hóc núi, tôi đi tách riêng những người bạn tôi, nên đã bị một con gấu đen rất dữ nó tàn hại, nó quào xể cả thân hình tôi, nhưng may thay nhờ có một cái rựa mà được sanh-tồn đến bây giờ, lại giết được nó bán da nó được ba đồng mới có thể đủ tiêu trong mấy lúc dưỡng bệnh. Anh ta nói xong lại giơ cho tôi xem cái cổ tay bên tả vặn quắp lại và những cái sẹo ở sau lưng trên đầu rất là ghê gớm thay. Anh ta lại nói rằng nhờ dùng rau muống nhịt vào những chỗ ấy nội trong tám ngày thời lành cả. Tôi nghe xong cũng lấy làm áo não mà nghĩ anh ta thật đã gian-truân thay. tôi chúc anh vài lời rồi lên xe mà từ biệt. Lần đến Đèo-ngang xem cái phong cảnh sơn-thủy cũng có vẻ thanh kỳ linh tú chẳng khác nào nơi Hải-vân-quan giáp giới tỉnh Thừa thiên và Quảng-nam; nhưng chỉ thua về cái lẽ cứ-hiểm là đèo này đã thấp mà lại ngắn. Ở trên đỉnh đèo có một cái cửa ải sờ sờ xây bằng nề trông rất su-sích. Ấy là cái dấu tích để biểu-dương cái hùng-thế của Nam-triều ngày xưa, ấy lấy theo tên núi Hoành-sơn mà biển-hiệu là Trấn-bắc-đồng-quang (cửa Hoành-sơn) đối với cửa Hải-vân quan thời cửa này cùng đồng một sự cứ-hiểm vậy. Trong sử sách của Nam-triều đã ghi chép đầy những trang giấy về sự-trạng của cửa ấy, thật là một nơi cứ-hiểm có cái hình-thế rất hùng-tráng trong buổi loạn-ly mà người Nam cùng người Bắc tranh-đấu nhau giữa một chiến-trường rất gớm ghê. Tuy bây giờ cửa ấy không còn cái quan-hệ gì với giang-sơn thổ-vũ, nhưng trông thấy cái vẻ tồi-ngôi kia, cái hình đơn sơ kia thời khiến cho người sinh biết bao là cái cảm tình chan chứa, cái hệ-niệm âm thầm với nhà-nước thật đáng kính đáng trọng thay.

Chỉ trong vài mươi phút đồng-hồ thời đã vượt khỏi Đèo-ngang lại đi vài mươi kilomètres nữa thời đã đến tỉnh Hà tĩnh, một bên đường về phía tả, tôi có ghi nhớ một cái bia đá dựng trong một cái nhà xây bằng nề, ở gần một bên dòng sông nhỏ. Ấy là một cái bia kỷ-niệm của kẻ kiến-công đào tạc dòng lạch nhỏ của huyện Kỳ-anh là quan công-sứ Sandré và cụ Tuần-vũ Tôn thất Hân, nay cụ hiện đương lĩnh trọng quyền Đông-các Võ-hiển-điện Đại-học-sĩ ở Huế.

Những người cầm máy xe hơi chở khách hay chở thơ chẳng khi nào tuân theo luật-lệ đã định số người hành-khách và hàng hóa phải chở là bao nhiêu, chúng nó tùy ý chở được bao nhiêu thời chở. Lắm khi chúng nó lại hỗn đẫu và bắt nạt hành-khách, là những người không chịu ngồi chen chúc chật hẹp vì những người chở thêm quá số. Tưởng nên đặt ra sự xem xét kiểm soát hằng ngày trong những nơi tiện lợi sự chuyên chở để cho tránh khỏi điều rủi ro trong [illegible]

Đến Vinh 8 giờ tối tôi vào nhà hàng cơm (Hôtel des Alliés) của chú Khách A sinh người Quảng-đông. Nhà hàng ấy dọn dẹp theo cách Tây rất tiện lợi cho người trú ngụ. — Ăn cơm tối xong trước khi an «giấc-điệp» thời tôi đi đến rạp hát của người Annam ta ở nơi ấy. Tôi mua cái vé vào xem hết một hào, cứ hạng ấy vào ngồi. Trông thấy một cái rạp ngói kiên mới, gian giữa rất là cao rộng, nơi sân khấu đã cao lại chỉ có một tường giữa vẽ những bức tranh và trần thiết theo lối Annam. Những áo mão của bạn hát rất là đẹp dị thường, tôi lấy làm ngạc nhiên mà nghĩ rằng Vinh cùng Huế cách bao nhiêu xa, mà sao rạp hát này hơn hai rạp ở Huế có thập bội. Ở Huế tuy rạp làm bằng ngói rất kiên cố, mà cả hai rạp chứa đầy những đống rác ở các nơi xó-xỉnh chẳng bao giờ quét dọn, thật hại thay cho sự vệ sinh, đã có hội-đồng vệ sinh thành phố của tòa Thừa-thiên, thời sự sách sẽ ắt phải tuân mới được vậy.

Những nơi sân khấu các rạp ba bề đề trống, các con hát mặc xiêm-áo rách rưới tả tơi và dùng những ghế đẳng rất là dơ dáy. Những người chủ rạp lại chủ cả bạn hát thời tưởng cũng đủ tiền của mà sửa đổi lại các điều bất tiện ấy, nhưng họ không muốn sửa đổi thế nào cả đó là tự-quyền của họ, biết làm sao được. không trách gì ở chốn Đế-đô mà chúng ta lại phải chịu hưởng lấy những cái quang cảnh ở các rạp hát tuồng vô-vị như thế.

Những âm-nhạc thời rộn ràng quá, lại những tiếng trống chầu xen lẫn vào một cách nghe rất khó chịu thay.

Những rạp hát ở Huế chẳng phải nên chê đâu, vì rằng ta nên ghi lấy cái tuyệt-điệu. Tuy rằng áo xiêm rách rưới, nhưng toàn theo cách ăn mặc của nước nhà. Những người hát buông ra những câu hát có âm-luật rất đúng đắn, tiếng giọng rất phân-minh, lại như thức múa và dáng vẻ mặt thời cách nào cũng đúng theo nhịp nhàng dáng phết, lại tuân theo rất cẩn thận cái cách điệu di truyền và khi ra diễn-tuồng nơi sân-khấu còn noi cái dáng cách của nước nhà nhiều lắm.

Chỉ như ở Vinh những người bạn hát dù đã học thành nghề nghiệp tại Huế, nhưng mặt mày xiêm áo toàn theo cách Tàu, nào là những cái mão, những bộ râu rất to lớn, rất dài rậm không hiệp thức, dù xem có đẹp mắt vui lòng đi nữa, nhưng cách phục sức không phải là đồ bản xứ, còn giọng hát khi quá mau quá chậm mất cả lối hay ho.

Ấy nên sửa lại, nên canh cải thế nào mới hiệp thức. Vậy các điều ấy phải đổi thay, mà cũng nên giữ lại cho trọn vẹn cái lề xưa, trong các điều ấy thời nay hãy còn cái mỹ thuật rất đứng đắn của nhà diễn-kịch là rạp hát ở Huế.

(*Còn nữa*) V. B. dịch-thuật

VIỆC HANOI

Tin tàu. — Tàu *Hanoi* mang thư tín đi Hong-kong đi Hoihao và Quảng-châu-loan sẽ khởi-hành ở Haiphong. Thư tín ở Hanoi sẽ mang đi Hải phòng ngày 5 Août, chuyến xe 20h.07.

Ngự giá hồi Kinh. — Đức Khải-định cùng các đình-thần quan Khâm-sứ Pasquier và quan cai-trị d'Elloy đến ngày 11 Août ở Marseille sẽ xuống tàu *Angers* trở về Đông-pháp.

Thư tín ở Pháp sang. — Thư-tín ở Pháp sang kỳ tàu *Cordillière*, tới nơi Haiphong sáng hôm qua, thì sở Điện-báo cho chở ngay lên Hanoi bằng một chuyến xe-lửa riêng, tới Hanoi lúc 2 giờ rưỡi. Bởi thế mà chiều hôm qua Hanoi ta đã nhận ngay được thư từ và nhật-trình ở Pháp không phải đợi đến chuyến 5 giờ.

Quan Toàn quyền Baudoin đã tới Saigon. — Quan quyền Toàn quyền Baudoin và quí phu nhân cùng các quan đi với ngài đã tới Saigon ngày 2 Août hồi 10 giờ 30, vượt bể được bình yên vô sự.

Các phái-viên ta tại Pháp. — Các nhật báo Tây ở Đại-pháp sang kỳ tàu vừa rồi có nhiều tờ thuật việc phái bộ của ta đi dự cuộc đấu xảo Marseille.

Báo «Le Journal» ở Paris ngày thứ bảy 27 Juin có đăng như sau này:

«Chiều thứ sáu vừa rồi, tòa báo «Le Journal» có tiếp các viên phái-bộ Bắc-kỳ và Nam-kỳ sang Pháp dự cuộc đấu xảo Marseille. Phái-bộ ấy có các nhà trong báo-giới chính giới và nông-công-thương-giới.

Trước khi đến thăm thành-phố Paris, phái bộ có ý làm một việc nghĩa là tới thăm hạt Origny-en-Thiérrache bị tàn phá, xứ ấy là quê-hương Đức Pigneau de Béhaine, évêque d'Adran (Đức Bá-đa-lộc). Đức Bá-đa-lộc vốn xưa là một nhà thương nghị cho hai nước Pháp-Việt ký tờ giao hiếu thứ nhất năm 1787 và dẫn đức Hoàng-tử Cảnh vào yết kiến vua Louis XVI tại Versailles.

Cái quận nhỏ d'Origny nguyên đã được xứ Nam-kỳ trợ cấp cho, nhờ về tấm lòng quảng-đại ấy mà hạt d'Origny sẽ được đỡ tổn hại.

M. Henri Lucas là biên tập viên của bản báo có tiếp các phái viên tại phòng khách nhà báo và có thay mặt tòa báo chúc mừng các ngài. Ông Nguyễn-văn-Vĩnh chủ nhiệm báo *Trung-Bắc-Tân-Văn* có nói mấy lời tỏ tình sốt sắng tận tâm với cái chủ-nghĩa của Đại-pháp, rồi ông Paul Bluysen là nghị-viên bên Ấn-độ, ông Ernest Outrey là nghị-viên Nam-kỳ, ông Boussenot là nghị-viên xứ Réunion đều tỏ rõ tấm lòng thân-ái của những người Đại-pháp ở thuộc-địa đối với cõi Đông-pháp. Ông Trương-minh-Giảng, đại-biểu của Nam-kỳ có thay mặt các phái-viên đồng-bang cảm tạ tòa báo *Le Journal* và các ông nghị-viên Đại-pháp.

Trước khi ra về, các phái-viên có vào xem các xưởng xếp chữ, đúc chữ và máy in báo thì các ngài lấy làm thích ý lắm»

Báo «*Le Matin*» có đăng như sau này:

Một phái-bộ Annam do xứ Nam-kỳ và Bắc-kỳ cử đi dự cuộc Đấu-xảo Marseille, qua thăm thành Paris thì chiều hôm qua có đến thăm tòa báo *Le Matin*.

Phái-bộ cả thảy có 18 ông, vừa là các quan, các nhà nông công thương, bận quần áo Annam. một vài ông lại có đeo Bắc-đẩu bội-tinh. Phái-bộ ấy có quan cai-trị Eutrope là ủy-viên của Nam-kỳ tại trường Đấu-xảo Marseille trông nom và mấy quan phụ tá là M. Lương-khắc-Ninh đại-biểu Nam-kỳ, MM. Outrey, Boussenot, là nghị-viên, M. Châtel chánh văn-phòng quan Toàn quyền Long. Các ngài có vào thăm các nhà máy của bản-báo, xem những máy in thì các ngài lấy làm thích ý lắm. Nhà báo có mời các ngài xơi rượu mát. M. Phạm-Quỳnh có nói mấy câu, lời-lẽ rất thanh tao, tỏ rằng sự hành-động của nước Pháp đã khiến cho các phái-viên phải ngợi khen lắm. M. Outrey cũng nói mấy lời rất hay.

Các phái-viên tới Paris đã được mười ngày hôm nay, có thăm những miền bị tàn phá và nhất là xã Origny-en-Thierrache (Aisne) là con nuôi của xứ Nam-kỳ mà đã được xứ Nam-kỳ trợ-cấp cho một số tiền là một triệu đồng.

Hội-đồng Canh-nông. — Trong số báo ngày hôm qua, bản-quán đã đăng việc phòng Canh-nông họp hội đồng để bầu cử tòa trị-sự mới, nay xin thuật nốt mấy việc bàn tại kỳ Hội-đồng ấy.

Khi quan Thống-sứ ra về thì Hội-đồng bàn những việc đã đăng ở chương trình, nay trích lược mấy việc sau này:

Chương-trình khai-khẩn thuộc-địa. — Quan bác-sĩ Le Roy des Barres có đưa trình Hội-đồng cái bản dự-án điều luật của quan Thượng thư Sarraut tại Nghị-viện về cái chương-trình khai khẩn thuộc-địa cùng một tờ thỉnh cầu của phòng Thương-mại thành Bordeaux về điều dự-định ấy. Quan bác-sĩ bàn với Hội-đồng cũng nên biểu đồng tình với Hội-đồng Thương mại thành Bordeaux. Cả Hội đồng đồng thanh ưng thuận.

Việc cho người làm công cho các hội nông công thương được nghỉ trong tuần lễ. — Hội-đồng đồng thanh ưng cho các người làm công dù người Tây, dù người Annam ở các hội các nhà công-thương được nghỉ ngày chủ nhật và có lẽ cả chiều thứ bảy nữa cũng được. như những người làm về việc canh-nông là việc ngày nào cũng cần người làm không thể cứ đúng kỳ hạn cho nghỉ được, thì Hội-đồng định rằng không nên cho nghỉ ngày chủ-nhật. Vì rằng những người làm vườn, làm ruộng, chăn trâu, chăn bò thường xin nghỉ vào hôm sau ngày lĩnh lương, vào ngày phiên chợ, vào các ngày hội hè, v. v. không cho họ nghỉ những ngày ấy mà lại bắt nghỉ có kỳ hạn thì khó thuê được người làm. Hội-đồng cùng thuận như thế cả, vậy sẽ làm tờ phúc đáp quan Thống-sứ về việc đó.

Học-sinh ta tại Pháp. — Bản-quán được tin rằng M. Tuân-trọng-Hậu là lệnh-lang quan Học-bộ kiêm Binh bộ Thượng-thư Thân-trọng-Huề đại-nhân và M. Bùi Louis là lệnh-lang quan Giám-đốc Canh-nông Bùi-quang-Chiêu ở Nam-kỳ mà ngoài Bắc ta ai cũng biết tiếng, du học tại Pháp mấy năm nay, đều mới thi đỗ tú-tài cả. M. Hậu đỗ khoa Triết-học đang sắp sửa trở về, còn M. Louis đỗ khoa Toán-học và Triết-học thì ở lại học nữa.

Bản-quán có lời mừng hai nhà học giới danh-gia là quan Thượng Thân và quan Giám-đốc Bùi cùng hai ông tân khoa thanh-niên.

Phòng Thương-mại Hanoi đối với cái chương-trình khai khẩn của quan Thượng thư thuộc-địa. — Ngày 2 Août, ông hội-trưởng phòng Thương-mại Hanoi có đệ trình quan Thống-sứ Bắc-kỳ một tờ xin ngài chuyển lên quan Toàn-quyền và quan Thượng-thư Thuộc-địa lời thỉnh cầu của phòng Thương-mại xin với Nghị-viện hạn ngày và chuẩn y cho cái dự án điều luật của quan Thượng-thư Sarraut về việc khai khẩn thuộc-địa.

Đường mắc nghẽn. — Các đường đi Bắc-giang, Hà-châu và Nhã nam, Boha nay bị nước ngập cả.

***

Cái cầu Đồng-vân thuộc tỉnh Hà-nam phải chữa lại nhiều, vậy việc giao thông ở đường 61 từ Đồng-vân đến bến đò Hưng-yên bị mắc nghẽn độ hai mươi ngày.

Việc nạn hỏa-tai ở Chợ-Đuổi. — Chiều hôm qua, hồi 5 giờ, quan Đốc-lý đã họp một hội-đồng để bàn định về cái tôn-chỉ trong việc phân-phát số tiền cứu-trợ cho các nhà bị nạn hỏa-tai ở Chợ-Đuổi.

Cứ như ý quan Đốc-lý thì sự tổn-hại nên chia làm hai thứ. Một là tổn-hại về cửa nhà bị cháy, hai là tổn-hại về đồ đạc bị mất. Trước kia bản-quán đã nói rằng cứ như lời các nhà bị nạn đã khai trình, thì số tổn-hại về nhà cửa bị cháy cộng là 18.000 p. mà số tổn-hại về đồ đạc bị mất cộng là 15.000 p. Số tổn-hại về nhà cửa bị cháy hơn số tổn-hại về đồ đạc là 3.000 p. Vậy quan Đốc-lý định lấy số tiền trợ cấp của chánh-phủ là 3.200 p. (1.700 p. của sổ chi-tiêu thành phố, và 1.500 của sổ chi-tiêu Bắc-kỳ) để trợ cấp cho các nhà có nhà cửa bị cháy; còn số tiền của các nhà từ-thiện gởi đến các nhà báo, được ngót hai nghìn rưỡi đồng sẽ dùng để cứu trợ cho những nhà có đồ-đạc bị mất. (Báo *Avenir du Tonkin* được 548 p 30; báo *Thực-nghiệp* 48 p; báo *Khai-hóa* 761 p 55; báo *Trung-Bắc* 1.017 p. 17).

Ấy tiền cứu-trợ cho các nhà bị nạn thì quan Đốc-lý định như thế, còn cách phân phát số tiền ấy thật là khó chia làm sao cho được công-bình. Quan Đốc-lý đã cho đếm trong 81 nóc nhà bị cháy cộng được 197 gian cả thảy. Vậy ngài định đếm số gian mà phát số tiền trợ cấp cho các nhà. Nhà nào nhiều gian thì được nhiều, nhà nào ít gian thì được ít. Còn những nhà nào tốt hơn các nhà khác, đại khái như có lợp ngói, v. v. thì sẽ được giúp thêm ít nhiều.

Ấy là về việc cứu-trợ cho các chủ có nhà cửa bị cháy, còn các nhà có đồ đạc bị mất, thì lại khó tính cho được công bình nữa. Vì cứ như lời quan Đốc-lý thì số tổn hại về nhà cửa có thể cho là đúng được, vì nhà cửa bị hại là một việc hiển nhiên, không phải là một việc nói dối được. Còn như số khai trình về đồ đạc bị mất, cứ như ý quan Đốc-lý, thì không lấy gì làm bằng cứ. Vậy ngài đã cho đếm trong các gia-quyến bị hại cộng được 1041 người, ngài định cứ tính đầu người ra mà phân phát, trừ ra mấy nhà ở [illegible] bốc lên, tất là đồ-đạc không cất dọn được mấy, thì sẽ được giúp hơn các nhà ở xa ít nhiều. Song tính số người mà phát số tiền trợ cấp, thì cũng không được công bình, vì những nhà ít người chắc là đồ đạc dọn được ít, mà những nhà nhiều người chắc là đồ đạc dọn được nhiều, như vậy nhà nhiều người dẫu đồ đạc nhiều nhưng có lẽ tổn hại ít hơn các nhà người ít, đồ đạc ít, mà trong khi nguy cấp, không đủ người dọn lấy đồ đạc. Xem như vậy, thì phân phát số tiền trợ-cấp cho các chủ có đồ đạc bị mất, muốn cho được thật công-bình cũng khó lắm. Vậy ngày hôm nay, quan Đốc-lý cho dự soạn một bảng kê các số tiền trợ cấp cho các nhà bị nạn, theo cái thể lệ đã nói trên này, đến hồi 5 giờ rưỡi hôm nay, hội-đồng lại hội nghị một lần nữa để thương xác với nhau mà tùy tiện thêm bớt cho được công bình.

(*Xem trang thứ ba, cột thứ hai*).

Nº 79

TRUYỆN MƯỜI NĂM VỀ SAU

(*Dix ans plus tard*)
tức là truyện
(Ba-la-gia-luân Tử-tước)

Soạn-giả: ALEXANDRE DUMAS
Dịch-giả: NGUYỄN-HẢI

Nhà vua mừng lòng mà phán rằng:

— Này, ta phải cố xử hòa cho hai khanh; ta cố làm thế nào cho. . .

Đạt-ta-nhan gặm râu, rồi tâu rằng:

— Xin Hoàng-thượng cho phép kẻ hạ-thần được cứ thật mà tâu bày.

— Cứ nói, vũ-sĩ cứ nói.

— Vậy thì, tâu Hoàng-thượng, Hoàng-thượng làm cho kẻ hạ-thần kinh hãi quá. Nếu Hoàng-thượng thân giàn xếp việc của hạ-thần, như Hoàng-thượng định làm, thì hạ-thần là một người bỏ đi rồi, quận-vương sẽ sai người giết chết kẻ hạ-thần.

Nhà vua lại cười vang lên một lần nữa, làm cho *Đạt-ta-nhan* mới hơi sợ hãi mà phải đến rùng mình sởn ốc.

— Tâu Hoàng-thượng, xin Hoàng-thượng gia ân cho kẻ hạ-thần được thân điều-đình lấy việc này; và nếu Hoàng thượng không còn việc gì sai bảo đến hạ-thần thì xin . . .

Vua *Sắc-lê* đệ-nhị lại cười cợt càng thêm vui vẻ, khiến cho *Đạt-ta-nhan* lại càng thêm lo ngại.

— Không, vũ-sĩ ạ. Khanh muốn về, phải chăng?

— Nếu Hoàng thượng không còn cần dùng gì đến kẻ hạ-thần nữa. . .

Vua *Sắc-lê* bấy giờ đã gần nghiêm hẳn nét mặt lại.

— Trẫm chỉ xin khanh một điều. Khanh hãy nên đến thăm ngự muội, *An-ri-ét* công-chúa. Công-chúa có biết khanh chăng?

— Tâu Hoàng-thượng, không; nhưng . . . Một tên lão-tốt như kẻ hạ-thần thật không phải một cảnh đẹp mắt cho một vị công-nương trẻ đẹp và vui tươi vậy.

— Trẫm bảo nhà-ngươi rằng Trẫm muốn cho ngự-muội biết ngươi, Trẫm muốn rằng nếu có việc gì cần đến thì công-chúa có thể trông cậy vào nhà ngươi được.

— Tâu Hoàng-thượng, điều gì của Hoàng-thượng thân yêu, kẻ hạ-thần cũng coi như một điều thiêng liêng vậy.

— Được . . . *Ba-ry*! Vào đây, *Ba-ry* ngươi hỡi.

Cái cửa bên mở ra, *Ba-ry* bước vào, trông thấy *Đạt-ta-nhan* vũ-sĩ thì mặt mũi tươi cười khôn xiết kể. Nhà vua phán hỏi:

— *Lô-xích-tê* hiện đang làm gì?

Ba-ry tâu:

— Y chơi ngoài sông với các vị phu-nhân.

— Còn *Búc-kinh-gam*?

— Cũng ở ngoài sông.

— Thế mới thật là may. Ngươi dẫn vũ-sĩ ra với *Vi-li-ê*, tức *Búc-kinh-gam* quận-công đó, vũ-sĩ ạ, rồi ngươi nhờ quận-công giới thiệu *Đạt-ta-nhan* vũ-sĩ cho *An-ri-ét* công-chúa.

Ba-rg cúi đầu vâng chỉ, rồi mỉm cười với *Đạt-ta-nhan*. Nhà vua lại phán rằng:

— Vũ-sĩ, vũ-sĩ vào chầu lần này là để từ tạ Trẫm, rồi vũ-sĩ muốn ra về lúc nào cũng được.

— Kẻ hạ-thần xin đa tạ Hoàng-thượng.

— Nhưng khanh phải xử hòa với *Môn-cơ* đấy nhé!

— Ô! tâu Hoàng-thượng. . .

— Khanh nên biết rằng có một chiếc thuyền của Trẫm khanh được tự tiện mà dùng

— Nhưng, tâu Hoàng-thượng, ngài ban ân cho kẻ hạ-thần khi quá, hạ-thần dám đâu làm bận nhọc đến các tướng-sĩ của Hoàng-thượng.

Nhà vua vỗ vai *Đạt-ta-nhan* mà phán rằng:

— Không ai phải bận nhọc vì khanh cả, vũ-sĩ ạ, nhưng thật là vì một việc sứ-giả Trẫm sai sang *Pháp*-triều; Trẫm chắc rằng khanh sẽ sẵn lòng mà cùng đi với sứ-quan cho có bạn, vì khanh cũng quen biết đó.

Đạt-ta-nhan ngạc-nhiên giương mắt nhìn. Nhà vua nói dứt câu chuyện cũng như lúc mới bắt đầu, nghĩa là cười lên khanh khách.

— Đó là một ông bá-tước *La-phe* nào đó.... vũ-sĩ thường gọi là *A-tố*... Thôi Trẫm có lời chào vũ-sĩ, vũ-sĩ khá yêu Trẫm như Trẫm yêu vũ-sĩ vậy.

Nhà vua phán vậy mới ra hiệu cho *Ba-rg* dường như muốn hỏi xem có ai chờ ở phòng bên cạnh hay chăng; nhà vua sang bên phòng ấy, bỏ mặc *Đạt* vũ-sĩ đang ngơ ngẩn ngẩn ngơ vì cái buổi triều kỳ dị ấy. Lão-bộc *Ba-rg* khoác tay vũ-sĩ một cách rất thân-ái mà dắt ra ngoài vườn.

Trên sông.

Trên mặt sông, nước xanh biếc một màu coi như ngọc-thạch, hai bên thềm đá lâu ngày đã điểm chấm đen, một vài khóm rêu khóm cỏ, một chiếc thuyền dài mà thấp từ từ đi, có cắm hiệu-kỳ nước *Anh cát-lợi*, trên có một cái mui lại có căng vải hoa nệm gấm, hai bên có dải là mặt nước. Tám tên thủy-thủ sẽ đưa mái chèo, làm rung động mặt sông, thuyền từ từ chảy một cách bệ vệ như đàn hạc trắng, bị chiếc thuyền làm rối đến chỗ vui thú cũ của mình, đang đứng phía xa mà nhìn cái cách rực rỡ và nghe những tiếng ồn ào ấy. Ta nói ồn ào, vì trên thuyền có bốn người phường nhạc, đang thổi sáo gảy đàn, hai tên kép đang ca hát và nhiều kẻ triều-thần mình đầy vàng ngọc, đang nhe mấy hàm răng trắng nhởn, dường như muốn làm cho vui lòng *Si-tu-át* công-chúa, là cháu vua *An-ri* đệ tứ, con vua *Sắc-lê* đệ nhất và em vua *Sắc lê* đệ nhị, công-chúa bấy giờ ngồi ngay chỗ giữa mui thuyền.

Độc-giả đã từng biết vị công-chúa ấy, đã được thấy công-chúa trong điện *La-vê* với mẹ, thiếu củi sưởi, bánh ăn, có phó-giám-mục và các tòa nghị-sự thăm nuôi. Vậy, công-chúa đã phải từng trải một thời cay đắng như các anh trong lúc còn nhỏ tuổi; rồi thốt nhiên công chúa đang ở trong giấc mộng dài ghê ấy mà vùng tỉnh dậy, được ngồi trên một ngôi báu, phía dưới đầy những triều thần với những quân nịnh nọt. *An-ri-ét* công-chúa lớn lên, thành ra một bậc quốc sắc khuynh thành, cuộc khôi phục nước *Anh* lại khiến cho công-chúa nổi danh lắm nữa. Sự cùng khốn đã lấy mất cái vẻ kiêu căng của công-chúa, thì bấy giờ sự thịnh vượng lại đem hoàn lại trả. Nàng được sung sướng an nhàn thì rực rỡ như hoa nở ngoài đồng chợt gặp phải một đêm thu rá lạnh mà phải nghiêng đầu, nhưng đến hôm sau nhờ được cái không khí ở nơi mình sinh nở mà lại ngửng được đầu lên, lại càng thêm rực-rỡ bội phần. Quốc-công *Vi-li-ê Búc-kinh-gam* là con bậc danh-nhân trong những chương đầu truyện này, quốc-công là một trang vũ-sĩ khôi ngô, với đàn bà thì có vẻ buồn, với đàn ông thì hay cười cợt: *Vinh-mô Lô-xích-tê* công thì hay cười cợt với cả đàn ông lẫn đàn-bà, lúc bấy giờ cả hai người cùng đứng trước *An-ri-ét* công-chúa, cùng tranh nhau lấy cái đặc hạnh làm cho công-chúa mỉm cười. Còn bà công-chúa thanh niên xinh đẹp ấy thì kề lưng trên những nệm nhung thêu kim tuyến, để hai tay yếu ớt thòng xuống nước, mà ngồi nghe hai người ấy, nhưng coi không có bộ chú-ý đến những lời hai người ấy nói. Đó là bởi *An-ri-ét* công-chúa là một con người có duyên gồm đủ sắc đẹp của hai nước *Pháp Anh*, chưa biết yêu ai cả mà lại hay đem cái sóng khuynh thành cợt ghẹo các đứng tu-my một cách rất độc ác.

(Còn nữa)

Ai có giấy trái-phiếu bắt cứ năm nào, hay giấy trái-phiếu riêng của các hội Công-thương mà muốn bán thì xin đem lại nhiệu để long, ở số 90, phố Mã-may, Hanoi, chậm-chước theo thời-giá, mua bán phải chăng.

Qui-khách ai có thứ hàng gì ế không có chỗ bán, xin mời đến xem-xét-chước hay là viết thư đến, bổ-cáo-giá xin kết sức cổ-vũ mua bán, giảm cho bằng được như ý các ngài.

ĐỨC-LONG-HIỆU

2004 cẩn-bạch.

HỠI KẺ PHẢI ĐAU

Này hỡi các người Nam-Việt phải đau nước, phải ngã lạnh, phải đau khi quản mà đã chữa thuốc không phải dường, hoặc là đã không chữa chắt nào cả: nay hỡi những người phải đau khi quản đã kinh niên, hoặc phải đau ở phổi; nay hỡi các người phải chứng lao, nay tôi khuyên các người nên cứ đọc nghe.

Bệnh đau phổi, trước kia, tôi đã báo là một bệnh rất nguy-hiểm. Nghĩa là ai có bệnh này thì truyền cho con cái, truyền cho cả mọi đời người xưa nay không sống được bao nhiêu và phần nhiều không sinh đẻ được. Lắt tôi nói đây quả trong thế nào các ông đã có hiểu không? Nếu có bệnh mà không chữa đi, thì trong số năm, hoặc thì mười năm giống Nam-Việt tiêu diệt mất, vì nam-nữ có bệnh tức thì sinh ra những con cái phần nhiều là hay sinh ra những con đẻ non, hoặc là con sinh ra đã có cái mầm bệnh. Bởi thế cho nên giống Nam-Việt càng ngày càng thêm hèn yếu đi, gầy mòn mãi.

Bởi thế cho Nam-Việt nào cũng không muốn giống Nam-Việt tiêu diệt đi, thì cứ coi bệnh đi mới được.

Vậy xin viết thư cho hiệu Bác-sĩ MONTÈS số 54 Rue Bert Hanoi mà hỏi mua một lọ BRONCHOSERUM giá là 9 hào. Sang và chiều trước khi ăn cơm. Cứ uống một thìa xúp, sẽng một lọ, thì ít ấy khỏe mạnh và bớt đau.

BRONCHOSERUM

Một lọ. . . 0$90

Rượu Tonique Tonkinois vừa bổ, vừa ngon

Giá một chai là . . . . 2$25

DẦU GAN CÁ THU

Một lít. 12f.00

Bộ từ 1 lít 90 đến 2 lít 00 (tây theo giá bạc kho Nhà-nước lên xuống)

Thuốc chữa bệnh hen rất thần hiệu

(SIROP N)

Một chai. . . 1$60

Thuốc viên bổ huyết « Pilules Pinck »

Một lọ. 4f.45

Bộ 0$70 đến 0$80

Ba lọ. 2f.50

Bộ 3$9 đến 4$00

Thuốc nước bổ huyết « LE PEPTO KOLA ROBIN »

Một lọ. 11f.50

Bộ 1$ đến 1$50

LE SIROP D'HÉMOGLOBINE BYLA

Thuốc chữa bổ bổ huyết

Một lọ. 17f.40

Bộ 1$80 đến 1$70

CACHETS ANTIGRIPPES

Trị bệnh cảm-cúm như bệnh grippe bệnh cảm, về mùa này thường hay hại người bắt là bệnh grippe, nhiều người phải chết vì bệnh ấy thì chết.

Ai có người phải bệnh ấy nên đến bản-hiệu mua 3 viên thuốc antigrippes. Thuốc này rất thần hiệu đã sửa vô số người sống biết bao.

Giá bán mỗi viên một hào

Cách dùng: cách 3 giờ đồng hồ uống một viên với nóng nước rất nóng, đắp chăn cho ra mồ hôi. Hễ càng ra được nhiều mồ hôi càng mau khỏi, nếu muốn cho chóng ra mồ hôi thì uống rồi nhiều nước nóng nữa là người cho nóng đều thì chỉ trong 24 giờ là khỏi.

Bào chế MONTÈS, 54, phố Paul-Bert, Hanoi

Danh-dự hội-tinh (Tiếp theo)

Bội-tinh vàng hạng nhất

MM. Ng-văn-Y, hội Thương-chính; Nguyễn-trương-Thái, thư-ký sở Tài chính; Ng-văn-Lang, facteur thượng hạng; Ng-thiện-Đệ, trưởng phố tỉnh Chợ-lớn; Ng-v-Sai, coi trại hàng hoa; Ng-đăng-Chính, ký về; Ng-văn-Giếp, thư-ký tòa sứ Cao-miên.

Bội-tinh vàng hạng nhì

MM. Mai-thế-Phan, Phong-tso-Sao, thư-ký Thương-chính; Trần-đức-Lộ, đội thương chính; Lê-v-Minh thư-ký điện-báo; Bùi-sông-Ngọc tức Ng v-Cống, quản ở Đồ sơn; Nguyễn vĩnh Tuy, loong-toong xếp; Ng-trí-Hòa, thư-ký tòa sứ Kang-yên; Lê-thế-Quang, chánh-tổng cao-bằng; Ng-hữu-Hậu, thư-ký tòa sứ Trung-ký; Lê-v-Danh, thư-ký Hòa-xa.

Bội-tinh bạc hạng nhất

MM. Ung-Chuẩn, tá lý bộ Hình Huế; Đỗ-v-Lễ, Trần-văn-Mậu, thư-ký thương chính; Đỗ-văn-Thuận, đội thương-chính; Trần-văn-Côn, baoong tàu thương-chính; Vũ-v-Kiểm, đội Thương-chính; Ng-v-Chúc, giám thị sở Thương-chính; Vũ-v Thuận, Đỗ-viết-Linh, thư-ký sở Tài-chính; Ng-v-Hồng, Trần-duy-Quế, Vũ-đình-Chất tức Lương, thư-ký Hòa-xa; Ng-v-Bích, thư-ký điện-báo; Ng-v-Hai, facteur thượng-hạng ở Phả-lý; Huỳnh-văn-Tấn, chef de chantier ở Hanoi; Đinh-v-Châu, courrier conveyeur ở Hanoi; Trần-viết-An, chef de chantier ở Tourane; Nguyễn-v-Chính, ký về. Trương-v-Lang thư-ký tài-chính; Huỳnh-v-Ty Hoỳnh-công-Giác, ký về. *(còn nữa)*

Quan Bốc-tơ Bicơman

Y-khoa Tiến-sĩ

Chuyên trị về các thứ bệnh:

Hồ sinh, chăng bị đàn-bà cùng con-gái, các chàng sài trẻ con Bình đau mắt, bệnh giang mai và bệnh ngoài da, cùng nhiều các thứ bệnh khác, vân vân.

Phòng khám bệnh ở gần cuối phố Gia-long số nhà 33. Bắt đầu từ 1 giờ đến 4 giờ chiều. Ông nói số 314.

2047

Quan Bốc-học Léonet — Có tin rằng M. Léonet, nguyên đốc-học các trường Pháp-Việt đạo phía Bắc Hanoi hiện đang nghỉ tại quê quán chăng đến tháng mười tây này lại sang Bắc-kỳ là nhân một chức-trách trong học chính

Ở Pháp đã về. — Ông Ng-bảo-Nghi là giáo-sư ở Hanoi sang chức thư-ký của quan chánh ủy-viên Đông pháp tại trường Bảo-xảo Marseille, đi tàu *Cordillière* vừa về tới Hanoi chiều hôm qua. Bản quán có lời mừng ông Nghi đã về lời nơi được mạnh khỏe.

Nhà cũ phá đi. — Cái nhà con ở trong vườn nhà quan thầy thuốc thư ký (trường Thái-y-viện Hanoi ở đường Boilloi) vì cũ quá không dùng được thì nay đã có một hội-đồng xét để xem có nên hủy đi không.

Một hiệu mới mở. — Ai đi qua phố hàng Bồ mà chẳng trông thấy ngay giữa phố có hiệu Pao Va số nhà 28 mới mở, hiệu ấy chuyên bán các đồ vàng bạc thực đẹp, các thứ đồng-hồ nhẫn kiểu vân vân nhiều kiểu nhiều mẫu. Giá bán ở đây lại rẻ hơn mọi nơi!

Một cái trộm. — Đêm hôm 1er Août, kẻ trộm vào hàng cơm *Hanoi Hôtel*, lấy của một bà đầm trọ tại đấy sáu trăm đồ-tạ bạc đựng ở trong một cái túi da, còn tối thì vứt ở ngoài sân.

Một bạn năm năm — Chiều nhà bán ăn của tòa án Trùng-trị Hải-phòng đã tuyên bố ngày 29 Juin 1922, tên Đỗ-văn-Lực tức Lươi, tức Tư Bẹo sẽ bị cắm không được ở trong thành Hà-nội, Hải-phòng và Nam-định trong một hạn là năm năm.

Ngạch báo-chí — M. Hoàng-by-Tuấn bảo-chế tập sự mới bổ, nay bổ lòng sự tại sở Tư Bảo-kỳ.

M. Ng-v Tuyết bảo-chế, bổ đi lòng sự tại nhà thương Hải-dương.

M. Ng-v Nhu, bảo-chế, bổ đi lòng sự tại nhà thương Sơn-tây.

M. Ng-đình-Hoan, bảo chế bổ đi lòng sự tại nhà thương phủ Lạng-thương.

Ngạch Công-chính. — M Hoàng văn-tỉnh, thư-ký ngạch nhất, được phép nghỉ 30 ngày.

M. Nguyễn văn Gấn, hội họa hạng ba, được phép nghỉ 30 ngày.

Ngạch Thừa-phát — M. Đinh-đức-Phong, thừa phái hạng ba, chầu Vân-yên, được phép nghỉ 3 tháng tính nửa lương.

Bán một cái nhà tây lớn, số cũ là **những đồ đang, số 174 ở phố** bảo-sinh. Ai muốn mua xin đến hỏi tại phố Đồ-hữu-Vị, số 15 bis, Hanoi.

2024

Hội Nhân-bác. — Ngày 9 hôm qua ông Thủ-khoa Ng-Tảo, Hội trưởng hội Khuyến-học Nhân-bác Hanoi có gởi cho bản-quán một số tiền 21 p.30 của các hội viên quý hội quyên giúp các nhà bị nạn hỏa tai ở chợ Đuổi. 85 tiền lẻ ấy bản quán đã đăng vào sổ tiền quyên ngày hôm qua, nay xin lọc đăng quý tính phương danh các người đã góp nên số tiền ấy như sau này:

MM. Ng-Tảo, 64 rue Pavillons Noirs 1 p.; Nguyễn Truân, 26 rue du Lac 1 p.; Phạm-văn-Thư, 27 Bd Doudart de Lagrée 1 p.; Lê-hữu-Côn, 43 ter Henri-Rivière 1 p.; Ng-văn-Qui, 37 Armand Rousseau 1 p.; Đào-thao-Vỹ, 4 rue Jean Dupuis 1 p.; Đinh-v-Noỗ, 12 Voie 75 (Route Huế) 1 p.; Đặng-duy-Năng, 43 rue du Pont en Bois 1 p.; Phạm-văn-Khoẻ, 119 rue du Coton 1 p.; Trương-đac-Thoa, 62 rue du Cuivre 1 p.; Bồ-huy-Tuệ, 22 rue des Balances 1 p.; Ng-văn-Thân, 10 Route de Huế 1 p.; Đặng-đình-Du 36 Amand Rousseau 1 p.; Trần-quang Cân, Village de Nhân-bác 5 hào; Đinh-kim-Chinh, 36 Henri-Rivières 5 hào; Phạm-ngọc Huy, 9 rue Jông-tô-lịch 5 hào; Hoàng-đình-Ky, 120 Route de Huế 5 hào; Ng văn-Long, Route Cimetière 5 hào; Hán-duy-Lâm 72 route Mandarine 5 hào; Nguyễn-văn Mai, 148 Route de Huế 5 hào; Ng-trần-Nghĩa, 64 rue des Tasses 5 hào; Ng-khắc-Nguyên, Voie 75 5 hào; Hoàng-đức-Phùng, 100 rue du Coton 5 hào; Ng hữu-Quang, 116 Route de Huế 5 hào; Ng ngọc Truyền, 156 rue du Coton 5 hào; Đỗ-đức-Vân, 63 Route de Huế 5 hào; Lê-trọng Vinh 46 rue du Coton 5 hào; Ngô-văn-Vinh, 10 rue Potier 5 hào; Trần văn-Vân, Village de Thề-giao 5 hào. Ng-ngọc Liên, 25 Bd Gia-long 3 hào.

Cộng là: 21 p. 30.

Trường thành-chung nữ-học. — Cô Trần-thị-Duyên, Nguyễn-thị-Năm và Nguyễn-thị-Thục được học một năm về ban Sư-phạm.

Cô Lê-các-Phương, Nguyễn-thị-Tỷ, Trần-thị-Quý, Đặng-thị-Khang, được lưu học ở năm thứ tư một năm nữa

Cô Lê-thị-Nghiêm học năm thứ tư và cô Nguyễn-thị-Duyệt, học năm thứ nhất, đều bị thải.

VIỆC BẮC-KỲ

HÀ-ĐÔNG

Ai tin. — Có tin buồn rằng: bà cụ tổ-mẫu ông Ng-đình-Thành, mới tạ thế hôm mùng chín vừa rồi, sáng hôm qua đã an táng tại tỉnh Hà-đông huyện Thanh-oai.

Vậy xin có lời chia buồn cùng ông Ng-đình-Thành và quý quyến.

GIA-LÂM

Một bài học hay. — Hôm thứ hai vừa rồi trong một lớp trường kin ở Gia-lâm có một bài tính đố cho học trò, kỳ-giả có em học ở trường ấy, vậy cứ nguyên văn chép lại trong về gửi đến nhờ qui-quán đăng lên báo chương cho, để độc giả nhàn lãm:

Đầu bài: Đến 17 tháng sáu Annam nay thì làng Ái-mộ, thuộc tổng Gia-thụy có kỳ nhà Thánh, vậy cứ theo cổ-lục mà nói theo cho đến ngày nay thì dân làng ấy đến ngày kỳ thánh, không kể trâu bò, lợn, gà, gạo, rượu và các thứ bánh đồ nước từ người làm ngàn cho đến ông lão 6, 7, 8, 9 mươi, mỗi người lại được một cái bánh giầy nặng.

Vậy mà làng ấy dân số chia làm hai hạng, từ ấu ngửa đến người 40 tuổi được 310 người và từ 41 tuổi cho đến 6, 7, 8, 9 mươi là 230 người; bánh giầy to để làm phần hạng trên thì bề cao 1 tấc rưỡi Annam, bề to để lợp cái mâm đồng thước tư, bánh nhỏ cho hạng dưới bề cao độ 1 tấc 2 phân, bề to để trám cái đĩa thạch trắc hạng đại.

Hỏi thế thì:

1° Theo phép tính tây thì số bánh giầy cả thảy được mấy thước khi? (mètre cube)

2° Cứ một nồi gạo thị giá 1 p 50 chỉ làm được có một cái bánh giầy hạng nhỏ mà thôi và đem bao ra thì một cái bánh nhỏn được 10 bánh con thì hết bao nhiêu tiền?

3° Cứ lấy một cái tiền bánh giầy làng ấy mà dự định làm một cái trường học hết độ 1 ngàn bạc thì đến phải góp ấn độ mấy năm?

Ấy bài tính liên thường như thế mà có ý chỉ trích quan viên làng ta không tuân thượng-lệnh, cứ năm nào cũng giữ giới ra ấn mãi, cho đến bao giờ mới cải lương. Các bậc đàn anh trong làng nghĩ sao?

Trịnh Hoan.

LẠNG-SƠN

Lời cám ơn. — Chúng tôi có lời cám tạ các quan, các cụ, các ông bà đã có lòng đi đưa đám hoặc đánh giây thép hay gửi đồ phúng viếng lệnh-đệ, thị-phụ và gia phụ chúng tôi là:

M. NGUYỄN-VĂN CHUNG

Phán-sự hạng ba tại tòa Sứ Lạng-sơn

tạ thế ngày 12 Juin 1922, và cất đám ngày 14 Juin 1922 tại tỉnh Lạng-sơn.

Trong khi bối rối có điều gì sơ suất xin các ngài lượng thứ cho.

Mong-cay, le 30 Juillet 1922.

Lệnh-huynh: Ng-văn-Thực
quản-đạo tỉnh Hải-ninh.

Vi-vong-nhân Ng-thị Các
Ái-tử Ng-văn-Tập
Nội-tử: Ng thị-Thoa
Đồng gia-quyến bái tạ.

LỤC-NAM

Mandat của ai? — Bản-quán lại tiếp được cái ngân phiếu (mandat) số 102693 bưu là 6 p 30 mà không có thư, mà cũng không để tên ai gửi cả. Cái ngân phiếu ấy mua ngày 2 Août 1922 tại nhà Bưu-chính ở Lục-nam.

Đã nhiều lần bản quán kính cáo trên báo chương rằng: xin các ngài có gửi thơ hoặc mandat thì xin các ngài gửi theo cái bande quấn báo, hoặc để qui tính phương danh rõ ràng và xin đừng ký thảo.

Vậy xin ngài nào có cái ngân phiếu gì gửi về mua báo hoặc mua các thứ truyện, viết thư về ngay cho bản quán.

THÁI-NGUYÊN

Lập huyện mới. — Từ nay châu Văn-lãng và huyện Đại từ họp lại làm một mà đặt là huyện Đại từ. Huyện-lỵ đặt ở Hương-sơn.

Tin nước lên xuống

Trên sông Hồng-hà

	2 Août hồi 6 giờ	3 Août hồi 6 giờ
Lao-kay	79.51	80.21
Yên-bay	28 65	28,90
Việtri	13.56	13,76
Hanoi	9.10	9 35
Vạn-yên	9.90	9 95
Hòa bình	6.88	7.00
Tuyên-quang	7.15	6 40
Phủ Đoan	21,38	21.64
Phủ Yên-bình	1.75	2.35

Trên sông Thái-bình

	2 Août hồi 6 giờ	3 Août hồi 6 giờ
Thái-nguyên	19.53	19.33
Lẫm	3.40	3.50
Pạt Lạng-thương	3.01	3.10
Đáp-cầu	3.14	3.20
Phả-lại	1.88	2.00

VIỆC TRUNG-KỲ

VINH

Một tấn bi-kịch. — Sáng ngày thứ ba hồi 7 giờ rưỡi, ở phố Yên-hoàn, (đường La ga) có xảy ra một tấn bi kịch trông rất gớm ghê. Số là có hai vợ chồng tên Nuôi-Hợp, không biết vì sự ghen tuông chi, người chồng cầm dao mác đâm vợ phải ba nhát thương, người vợ chạy được 30 thước thì gục xuống đất, sau thằng chồng muốn gỡ thân cũng lấy dao cứa cổ ba nhát, song không đứt cuống họng. Được một lát, người chồng lại bổ vợ rồi nhà đặt lên giường đắp chiếu cho vợ rồi nằm một bên cạnh mà ôm lấy vợ.

Hàng phố thấy thế liền đổ đi báo trưởng-phố và sở Cảnh-sát, được mấy phút thì hai ông sen đầm và lính cảnh-sát đến trói hai tên ác-phạm kia thì nó còn chống cự nói láo nói lếu, và lập trò khuyên vợ nó lên sở Cảnh sát để lấy cung rồi đưa cả hai vợ chồng vào nhà thương. Người vợ đi lên nhà thương còn nói được một vài điều, sau nghỉ đưa lên đến nơi được vài giờ thì chết.

Tên Nuôi-Hợp vốn là một đứa tàolợn, hiện đương can án bị giam ở trong thành khi sáng nó phải đi làm liền trốn về nhà sinh sự với vợ, đồ cho là đem vợ đi coi hát mà ngoại-tình với trai. Linh coi tên này cũng không biết sao thấy khuyết phạm liền đồ nhau đi tìm thì đi nghe thấy hắn rồi về nhà đâm chết vợ rồi.

Về nghỉ qui quốc. — M Mongchat là chánh Cẩm đội về đây được hơn bốn năm, nay ông đã được phép về nghỉ hẳn qui-quốc, trong thành-phố được tin ấy đều nhớ tiếc ông là một người tử-tế trong trực, công việc cẩn mẫn, tính nết ôn tồn, nên khi ông bước chân lên tàu nhiều vị qui-quan, những nhà buôn bán đi tiễn ông đông lắm.

VIỆC KINH-ĐÔ

Hỉ tín. — Lệnh-tỉ đức ông Tuyênhóa quận Vương là Mệ Bảy đã kết duyên cùng ông Trần-Thước, trợ-giáo tòa Học chính dạy lớp nhứt trường Paul Bert ở Hưế. Lễ cưới đã thành chiều hôm 26 Juillet. Các việc lễ lạc yến ẩm thực vẫn theo lệ thường.

Mưa suốt hai ngày đêm. — Từ đầu năm đến nay xem chừng năng vụ có bề phải lo lắng, ấy chỉ bởi năng hạn khá khan qua chừng, nào là phó nầy huyện kia cần mưa, nào nhà điền-bộ hiệu việc đến thấy nhộp điền, các điền ấy làm đã kiệt lực mà xem ra cả công hiện chẳng có gì khả trông mong; trưởng là nông vụ kỳ nay mất hết nhiều lắm. — Ai ngờ suốt hai đêm ngày 27, 28 Juillet nầy trời mưa luôn không khi nào ngớt, qua sáng 29 chẳng còn trận mưa nhỏ-nhẻo 30 thật rào tạnh như thường. Thật là một trận mưa rất oai hùng và một trận mưa rất qui hóa vậy.

PHÒNG - THĂM - BỆNH

CỦA QUAN

Y-khoa Bác-sĩ **MAURICE LOUBET**

Thường thọ độ ngũ đẳng Bắc-đẩu bội-tinh.

Nguyên chuyên về ngoại-khoa tại bệnhviện Tunis, Fes, Rabat, Casablanca Port-Saïd (Ai-cập) Huế

Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt và các thứ bệnh lậu, bệnh giang mai

Phòng thăm bệnh tại **ĐƯỜNG GIA-LONG, 48.**

KHÁM BỆNH: Giờ 3 đồng một lần

2018.

XIN XEM CHO KỸ

Phàm những cái qui khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỡ mà lầm ra không đổi được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gửi cho mấy lời khách trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ:

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,
Ed. MONTÈS,
54, Rue Paul Bert, Hanoi.

Giải thưởng văn về bài ca cho con trẻ ở Âu-trí-viên

Bản-quán tiếp được thư của cô Ngô-thị Quyên nói muốn nhờ các nhà văn-sĩ làm giúp một bài ca, để sau này dùng làm bài hát cho 15 trẻ trong khi chơi đùa ở Âu-trí viên. Lời nào hay nhất xin kịch biểu hai cái khăn thêu, còn số chục học thì cô nhờ bản-quán mua hộ thứ đồ vật gì cũng đáng giá ấy, kẻo treo giải bằng chục học không được lịch-sự, vậy bản-quán định khi Hội-đồng điểmduyệt xong, sẽ hỏi nào quán-quán thì ngoài hai cái khăn thêu, sẽ tặng thêm một cái biểu sơn sơn thiếp vàng, còn 6 chữ khắc trong biển kỷ, tùy ý Hội-đồng nghĩ.

Thể-lệ dự thi như sau này:

Đề mục: một bài ca « thương lục họ bát » để dùng làm bài hát cho 15 trẻ trong khi chơi đùa ở Âu trí-viên

Các bài dự thi không được nói đến những vấn-đề quan-hệ về chính-trị và tôn-giáo.

Giải thưởng: hai cái khăn thêu và một cái biển 4 chữ sơn sơn thiếp vàng.

Kỳ hạn: hạn từ nay cho đến 31 Décembre này thì hết kỳ thu quyển.

Muốn cho tiện việc rọc phách thì xin nhất luật dùng giấy tây trắng mà đề người tên, trăng trên đề tên và chỗ ở, trang dưới viết bài thi, mà ở dưới bài xin đừng ký tên. Những bài dự thi xin bỏ riêng vào một cái phong-bì gián kín, ngoài nhờ cô cho hai chữ « Văn thi » thực rõ ràng) khi tiếp được, bản-quán sẽ để riêng ra một chỗ, đợi khi hết hạn, bấy giờ mới bóc. Ngài nào dự thi, xin cứ gửi cho bản-quán.

Mở mang! Mở mang!

Bản-hiệu chuyên bán thảo giầy ở Phủ Lạngthương đã được vài mươi năm nay, lâu ấn thật-thà, nên các qui-khách thiếu số đều bản hiệu luôn luôn; vậy nay bản-hiệu bắt đầu mở mang buôn thêm đủ các mặt hàng để các ngài có dịp đến thử hàng gì, xin mời đến bản-hiệu có ngay đổi ngay.

Nay bản-hiệu bán thêm đủ các thứ hàng tạp hóa, hàng tây, hàng tàu, đồ dùng cần-sử; các thứ vải may quần áo, các thứ áo-lót, bít-tất, mũ nỉ và vải mùa nắng gấp, lại bán công-ty ở Hanoi; làm đủ các thứ biển thuốc Bảo và thuốc Nam, thuốc-viên và thuốc bột, gia-truyền thật hay, đã nhiều người thấy kiến hiệu.

Phàm những người có bệnh nặng phải thử thuốc viên giá hiệu thì không nhưng là không khỏi bệnh và lại thiệt hại người, bởi vậy nên bản hiệu chẳng quản gì phí tổn mà chuyên tìm các thứ thuốc viên chính hiệu hiệu hay, nếu vào khỏi bệnh và lại bổ ích.

Trong hiệu lại có ông thầy thuốc danh-y tên là **TRẦN FOUI CHY** người ở bên Quảng-đông đã đỗ Y viện sang đây, đã nhiều người có bệnh nặng thuốc ông ta cũng được khỏi cả.

Bản-hiệu buôn toàn bằng tiền mặt hạ, xin mời các ngài chiếu-cố đến mua giúp cho, đa tạ.

Nay kính-cáo
THẮNG - KỲ - HIỆU
Cửa-hàng: **CHƯƠNG - XUÂN - DINH**
Commençant à Phủ Lạng thương.

3305

CÁC CUỘC ĐI XEM

祭 SĂN NHIÊN 祭

Tối thứ năm:

TẤN-LANG TẤN-NƯƠNG

Tấn nàng sự tích khác thường, con cười ợ trước cha mẹ Đáng khen nhất nàng Tấn nương, tuy rằng nỏi chốn thanh lâu trải bao nắng gió mưa dầu khôn lay!

Tối thứ sáu:

ĐÀO-PHI-PHỤNG

(Từ nỏi Nguyệt-Tiêm chém Thượng-Dăng cho đến hồi Nguyệt Tiêm kể oan với Phi-Phụng.)

Đang soạn

Bản hội đang soạn lấy độ 4, 5 tấn rất đích đáng để hợp điều một buổi *Tap-kịch* cho được vui và hay hơn buổi Tạp-kịch tháng trước.

CINÉMA PALACE

(Nhà chiếu bóng lớn phố Paul-Bert)

Tuần lễ từ thứ tư 2 đến thứ ba 8 Août 1922

Sẽ biểu hoàn ngày thứ năm có chủ nhật sớng từ 5 giờ chiều, thứ bảy chớp 8 h. 30

CHƯƠNG-TRÌNH

THỜI-SỰ « ÉCLAIR »

Rất hay! Rất lạ!

QUANG-MINH HOÀNG-HẬU

REINE LUMIÈRE

Thiên thứ bảy

Nghỉ

Bắt thứ tám

QUANG-MINH HOÀNG-HẬU

MỘT NGÀY ĐƯỢC VIỆC

Hài kịch rất hay!

Từ 1er Avril giờ đi

Ngắp nào cũng có nhạc, chỉ trừ tối thứ hai và chiều thứ bảy

華 PAO-VA 寶

鐵八介綿門街浦行內河京東

Làm và bán đủ các đồ vàng bạc, như: vòng, xuyến, hoa, hột, khuyên, nhẫn, v. v.....

Bán các đồ ngọc và hạt châu rất qui ở bên Tàu tải sang, đồ sứ, đồ cổ, đồng hồ, nhớn-kinh, v. v.....

Làm thực tốt — Giá phải chăng

Xin Qui-khách chiếu cố đến: 6

Phố hàng Bồ, số 28 — Hanoi

2030

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường.
Từ rofilms của Cornell

Thương giới tân văn

Ngày 4 Août 1922

Giá bạc

Kho Nhà-nước . . . . 6 f. 80
Nhà Ngân-hàng . . . . 6 . 80

Tàu tới tàu đi

Tàu *Orénoque* ở Saigon sẽ chạy đi các bờ bể Trung-kỳ và Haiphong ngày 2 Août. Chừng 6 Août thì tới Haiphong và ngày 14 ở Haiphong lại chạy về Saigon.

Tàu *Lincis* ở Marseille sang đã tới Saigon ngày 30 Juillet.

Tàu *Amazone* ở Marseille đã sang Đông-pháp ngày 14 Juillet.

BÁN BUÔN, BÁN LẺ

Các thứ hàng tơ lụa Bắc-kỳ, hàng tây, hàng tàu và hàng Saigon v. v.

MỚI SANG :

Vải impermeable may áo đi mưa, nhiều mùi đẹp và tốt lắm, nên viết giấy đến mua mau kẻo hết.

Cửa hàng sẵn có thợ may tây và ta rất khéo.

Kính cáo

NAM-THỊNH

Soieries et Tailleur

6, Rue des Cantonnais

HANOI

2015

RƯỢU

QUINQUINA CUSSAC

Rất bổ dùng cho những người ốm yếu.

BÁN TẠI NHÀ

GUIONEAUD FRÈRES

ở Hanoi-Haiphong, và tất cả các cửa hàng bán lẻ ở các tỉnh.

2051

HIỆU BÀO-CHẾ VÀ LỤC-HỢP

CHẾ THUỐC CHO NGƯỜI ĐẠI-PHÁP VÀ NGƯỜI AN-NAM

Ed. MONTÈS

Quan Bào-chế hạng nhất, Hà-nội, phố Paul-Bert, số 64

HÓA-HỌC CHẤT và các thứ thuốc bào-chế

THUỐC ĐAU MẮT

Hiệu BONNET-CARD, trị các thứ đau mắt

THUỐC SOLUTION R. của ông HOLBÉ để chữa a-phiện

SOLUTION R. HOLBÉ

2 $ 60 một chai

Theo luật mới — Muốn dùng thuốc này phải xin đơn quan Đốc-tờ người Pháp thì mới có thể mua được.

Gouttes « MÉTHARSINATE »

1 $ 00 một lọ

Thuốc bổ sức; kém ăn-ngủ, mỏi mệt không muốn làm việc gì; dùng thuốc này hay lắm!

Mấy thứ bản-hiệu hay bán :

Các thứ thuốc nước đựng lọ kín để tiêm vào da như thuốc bổ CACODYLATE DE SOUDE

Thuốc tiêm gọi là 914, *trị bệnh Giang-mai*

Thuốc ho-gió SIROP PECTORAL *đặc-cờ, sổ-mũi*. Thuốc LAO *chỉ người lớn dùng được thôi*

Thuốc lậu hiệu MONTÈS

thuốc uống — 2 $ 00 lọ 30 viên

thuốc thụt — 0 $ 90 một chai

Chữa các chứng lậu: chẳng kì mới hay cũ: uống thuốc cachets antiseptiques và thụt thuốc blenhorrhée của Bản-hiệu thì chắc khỏi. Thuốc này đã chữa được vô số người phải bệnh lậu.

Gouttes « VIRGINIE »

1 $ 60 một lọ

Trị những bệnh đàn bà như: Kinh nguyệt không điều, hay là khi hành kinh đau đớn mình mẩy, như đau bụng, gió con, uống thuốc này đổi máu xấu lấy lại máu tốt trong mình đã hao kém

ĐỒ BUỘC THUỐC

ĐỒ DÙNG ĐỂ THÍ-NGHIỆM HÓA-HỌC

ĐỒ MỔ-XẺ

Kính-ảnh, đồ-ảnh, thuốc-ảnh hiệu LUMIÈRE và JOUGLA và giấy-ảnh, thuốc *Citrate* và thuốc *Bromure*

Bán cuộn và bầu bao kín

Bán cất và bán lẻ

« THUỐC DÈRÈ »

0 $ 90 một chai 1/4 littre

Trị bệnh giang mai bất kì mới hay cũ. Dùng thuốc 914 rồi thì nên uống thuốc này cho tiệt nọc! Dùng thuốc khác rồi cũng cần phải uống thuốc này thì mới chắc khỏi hẳn được! Thuốc này rất hay, rất quí; vì chẳng hại gì đến sự sinh dục, lại bổ sức cho người có bệnh.

Muốn dùng thuốc này trong một tháng thì nên mua một chai lớn littre. Giá có 3 $ 00 mà thôi

ĐỒNG-HỒ sinh đẹp mỗi cái 2$70

Đồng-hồ này xin bảo hành 2 năm

2$70 cả tiền cước

MỚI CÓ SANG

Kỳ tàu Pháp vừa rồi bản-hiệu mới nhận được các thứ kính vệ-sinh: xin làm liệt giá như sau này để các quí-khách gần xa khi dùng cho tiện :

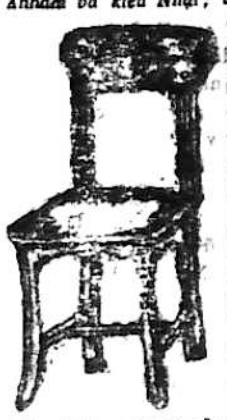
Kính xem sách mùi lơ mắt tròn, vành đồi mồi, gọng plaqué or, 12 carats garantie, cả cước	5$50
Kính đen và mùi lá cây mắt tròn, vành đồi mồi, gọng plaqué or, 12 carats garantie, cả cước	4.50
Kính già và cận thị, gọng bạc, vàng, vành đồi mồi, cả cước	4 50

Bán tại hiệu

LY-SENG-BAO

2023

Kính trình các quí-khánh biết cho bản-hiệu chuyên môn đóng đồ gỗ để bán đủ tất cả các kiểu mẫu rất thanh-nhã, rất kỹ, rất bền, kiểu mẫu Tây, kiểu Tàu, kiểu Annam và kiểu Nhật; đồ bày buồng ăn, buồng ngủ, buồng tiếp khách, buồng giấy, ghế ngựa khang tranh sơn dầu, sập chân quỳ, sập hộp và thọ đường. Trong xưởng của bản-hiệu có nhiều thợ mộc, thợ chạm rất khéo, xin mời các quý khách chiếu cố lại mua cho bản-hiệu xin tính giá trung-bình, các quý khách muốn đóng bằng thứ gỗ gì thì bản-hiệu xin đóng đúng một thứ gỗ theo như ý các quý-khách, không dám làm sai. Xin nói để các quý-khách biết bản hiệu vẫn có in catalogue de meubles để biếu các quý-khách xem, bây giờ vừa hết bản hiệu đang chế thêm kiểu mẫu mới nữa để in thêm, hễ khi nào xong, bản-hiệu lại xin đăng vào báo để các quý-khách biết

LƯU-BÁ-VI dit VĨNH-XƯƠNG

2081 35, Rue Felloneau, Hanoi

BÁO NAM-KỲ KINH-TẾ

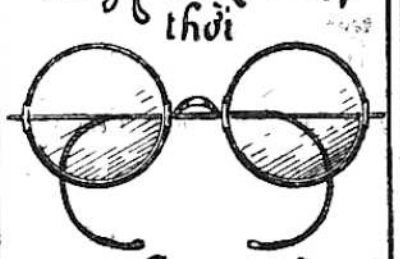
Mỗi tuần lễ xuất bản một lần ngày thứ tư.

Ở ĐƯỜNG CHARNER, SỐ 67, SAIGON

Giá mua đồng niên 5$00

Thực là một tập báo nói riêng về đường kinh-tế rất có ích cho tất cả mọi người. Vậy người Bắc-kỳ nên mua mà xem, lời lẽ nói rất dễ dàng lý-thú.

THỨ KÍNH NÀY: Rất hợp thời

Gọng vàng Vành đồi mồi mui gì cũng có giá: 4$50 có hộp đựng rất đẹp

Tông-Yune-Tài

49, Phố hàng Ngang, Hanoi

THÁI-HƯNG

21, Phố Hàng Bông, 21

HANOI

Kính trình các quí-khách, Bản-hiệu bán đủ các thứ mũ kiểu mới thật nhã (Casques Fantaisie) các thứ mũ mây (Chapeaux piqués), mũ feutres đủ các thứ mầu và khăn xếp nữa.

Bản-hiệu có nhiều thợ khéo, làm rất tinh-xảo, kỹ-lưỡng, nhanh-nhẹ. Giá bán hạ hơn các nơi.

Bản-hiệu có bán buôn, bán lẻ đi các tỉnh. Các quí-khách ở xa muốn mua hàng của bản-hiệu xin viết thư lại. Bản-hiệu sẽ gửi hàng đi ngay, theo lối lĩnh hóa giao ngân (Contre Remboursement). Xin các quí-khách chiếu cố.

2028 THÁI-HƯNG kính bạch.

CÁO-BẠCH

Chúng tôi kính trình các quí-khách biết rằng chúng tôi thuận bán chịu Phốt-phát (Phosphates) đến mùa tháng mười gặt rồi mới lấy tiền, song những các nhà tư mà mua thì phải có gì chắc-chắn để gửi chúng tôi làm tin, như là: đồ bản của nhà ruộng nương (Titres de propriétés) phiếu Quốc-trái (Titres d'Emprunt Français) phiếu Đông-pháp công-thải (Titres d'Emprunt Indochinois) vân vân.

Những giấy phiếu Quốc-trái, công-thải mà chúng tôi giữ để làm tin thì bao giờ cũng vẫn là của những các nhà mua hàng chịu đem gửi; mà khi đến hạn giả tiền mua chịu hàng rồi thì chúng tôi giả lại các giấy má ấy, mà nếu đang khi chúng tôi giữ các giấy má ấy có phiếu nào được mở trúng số thì cái số ấy vẫn thuộc về của người có phiếu đem gửi.

Những các làng đã cải lương rồi mà có những giấy phiếu ấy có thể mua chịu được phốt-phát, muốn biết cách thức mua chịu phốt-phát thế nào thì các làng ấy cứ hỏi tại các tòa Công-sứ.

Kính cáo

SOCIÉTÉ DES PHOSPHATES DU TONKIN.

133, Avenue Paul Doumer,

HAIPHONG.

2030

Nhà Bán-đồ « TẦM-TẦM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

潘德成

PHAN-ĐỨC-THÀNH

GRANDS ARRIVAGES SOIERIES

CHINOISE, FRANÇAISE, TONKINOISE, DIVERSE ÉTOFFES ET THÉ DE CHINE

Bản hiệu bán đủ các thứ hàng Tàu, hàng Tây, hàng ngoài Bắc.

các thứ vải và chè Tàu Đầu-xuân thực hiệu, may quần áo Annam và quần áo Tây, đủ các lối

Bản hiệu có bán vàng diệp Vĩnh-thịnh-long chính-hiệu

GROS & DÉTAIL

HANOI — 2, Rue des Cantonnais, 2 — HANOI

Kính trình các quí khách biết cho rằng bản hiệu chúng tôi bán nhiều các thứ tơ lụa gấm vóc kể khai sau này :

Hàng Bảo đại-triều đủ các phẩm, Gấm bông vàng bạc, Gấm thất thể, Gấm mặt chăn, Gấm dùng may ghế đệm, kim ngân đoạn thảm huyền, satin hoa trơn, nhiễu các thứ mùi, cachemire, alpaga, thượng hải tàu, sa vân-minh, sa tây hoa và trơn, Long sa trơn, cầm châu hoa, kim tiền tây, dạ nhung, the xuyến lĩnh trừu hàng Saigon, các thứ lĩnh Bưởi the sa lượt hàng Bắc kỳ, dạ fantaisie may áo pardessus, dạ đen, serge may quần áo tây, và các thứ tây tàu không thiếu thứ gì, lại có cả các thứ đồ làm lễ nhà thờ ở bên Đại pháp mới sang mà bán giá nhất định không phải mặc cả, xin mời các quí khách chiếu cố đến mua giúp cho, còn như các quí khách ở xa mà muốn lấy mẫu (échantillons) và hỏi giá hoặc mua hàng thì bản hiệu sẽ gửi ngay và xin khai giá minh bạch. Hàng hóa mà gửi đi xa cũng tính giá như là các quí khách đến tại hiệu vậy. Hiệu chúng tôi lại có cả thợ may quần áo Tây, và quần áo Annam rất khéo và bản hiệu đã thì lấy những người thợ thật là có trí khôn và rất khéo

Các quí khách nào muốn may quần áo xin gửi cho một nửa tiền trước còn thì bản hiệu sẽ gửi Contre Remboursement.

CHỮ MỚI ĐẾN!!!

Bản-quán vừa nhận được ở bên Tây, nhiều thứ chữ rất đẹp, in đủ các lối.
Bản-quán lại có cả máy đá để in các thứ tranh vẽ thực đẹp, in đủ các mùi.
Bản-quán lại có cả máy chụp ảnh để in nữa.
Bản-quán lại có cả các thứ máy đúc clichés chì nữa.

Công việc làm rất nhanh, giá tính lại rất rẻ.

Kính-cáo,

VĨNH-THÀNH ẤN-QUÁN

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM

(Payements en timbres-postes)

Nhiều ông gửi tiền trả bản-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bản-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài trừ ra những tiền đổi chỗ ở, còn thì bản-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

Nº 180

TÁI-SINH-DUYÊN

(Sự-tích Mạnh-lệ-quân)

NGUYỄN-ĐỖ-MỤC *dịch thuật*

Nghĩ vậy liền đáp :

— Chính là chân-dung như thế !

Lệ-minh-đường nói :

— Tôi không dám tin là thế-gian lại có được một người nữ-tử nhan-sắc xinh-đẹp như thế này !

Hoàng phủ thiếu-hoa động lòng thương xót, rồi nói :

— Đây chính bức tranh vong thê (1) của tôi là *Mạnh-lệ-quân*.

Lệ-minh-đường nói :

— Hay là bức tranh này tự nàng vẽ ra chăng ?

Hoàng-phủ thiếu-hoa nói :

— Vâng ! Cả mấy câu thơ đề trong bức tranh, cũng là thủ-bút của *Mạnh lệ-quân* đó.

Lệ-minh-đường nói :

— Nếu vậy thì thật là một người nữ-tử tài mạo song-toàn, thế-gian ít có !

Hoàng-phủ thiếu-hoa ứa hai hàng nước mắt xuống mà rằng :

— Tiếc cho kẻ môn sinh này phúc bạc, ngày nay tranh còn người vắng, nghĩ càng thêm thương !

Lệ-minh-đường nhìn mấy câu thơ rồi hỏi rằng :

— Cứ như ý bài thơ này thì *Mạnh lệ-quân* định cải-trang đi lập công-danh. Nhưng việc này tôn nhạc-phụ thật phạm cái tội « Khi quân », chẳng hay cái người gieo mình xuống sông khi trước, lại là người nào ?

Hoàng phủ thiếu-hoa mới thuật chuyện nàng *Tô-ánh-tuyết* cho nghe. *Lệ-minh-đường* nói :

— Nàng *Tô-ánh-tuyết* như thế, cũng là một người trinh liệt. Nhưng *Mạnh-lệ-quân* đã có cái tài-tình này, quyết không khi nào đến nỗi yểu-tướng, mà cũng quyết chẳng bao giờ chịu thất-tiết nào. Niên-huynh nên lưu-tâm tìm trong bọn văn-quan, chứ đừng dò-la chi ở đám nữ-tử. Nàng đã có cái tài-tình ấy thì chắc là vì việc gì ngăn trở, cho nên chưa kịp tiến Kinh. Cứ như ý tôi thiển nghĩ thì trong mấy năm nữa, nàng sẽ tự đến tìm niên-huynh, niên-huynh bất tất phải phiền muộn. Người đàn-bà đã có cái tài tình như thế, chưa dễ mà tìm được đâu !

Hoàng-phủ thiếu-hoa nói:

— Tôi định chờ sang mùa xuân tới nơi này, sẽ xin từ quan, rồi đi dạo tìm khắp góc bể chân trời, kỳ cho thấy được mặt nàng thì mới như nguyện.

Lệ-minh-đường nghe nói, động lòng thương xót, mới khuyên giải mà rằng :

— Sao niên-huynh lại nói như vậy ! Nay niên huynh đang là một vị vương-tước, đối với quân thân cần phải giữ cho trọn chữ *trung* và chữ *hiếu*, chớ nên vì một người đàn-bà mà bỏ cái nghĩa quân-thân. Người khác nói câu ấy thì tôi bảo là một người trọng sắc mà khinh cái nghĩa quân-thân vậy. Tôi đây nhất-sinh rất trọng điều trung hiếu, giả-sử niên-huynh đối với người khác mà nói câu ấy thì tất thế nào cũng bị người ta chê cười.

Hoàng - phủ thiếu - hoa nói :

— Ân-sư dạy bảo, thật là những lời vàng ngọc. Nhưng người ta ở đời, trung-hiếu tình-nghĩa đều nên giữ cho trọn-vẹn cả. Ngày nay đang buổi thái-bình, lại gặp lúc hai thân tôi còn tráng-kiện, có thể nhân lúc này mà đi tìm vợ, để cho toàn cái tình-nghĩa trăm năm.

Lệ-minh-đường nói :

— *Mạnh-lệ-quân* đã là người thao-lược, chắc cũng chưa dễ đã tìm thấy đâu. Và nàng quyết không phải người phụ nghĩa, tôi chắc trong mấy năm nữa, tự-khắc nàng phải tìm đến niên-huynh, bấy giờ niên-huynh sẽ biết rằng lời nói của tôi không sai lầm vậy.

Hoàng-phủ thiếu-hoa nói :

— Nếu như lời ân-sư nói thì kẻ môn-sinh này cũng được mãn-nguyện !

Lệ-minh-đường nói :

— Niên-huynh cứ yên lòng, chắc thế nào trời cũng chiều người.

Nói xong, liền đứng dậy cáo-từ lui ra. *Hoàng-phủ-thiếu-hoa* nói :

— Xin mời ân-sư ở chơi xơi chén rượu nhạt rồi sẽ về phủ.

Lệ-minh-đường nói :

— Thôi, xin để đến hôm khác.

Nói xong, bước ra lên kiệu đi ngay *Hoàng-phủ thiếu-hoa* lui vào nhà trong, *Hoàng-phủ-kinh* hỏi :

— Vừa rồi quan thừa-tướng họ *Lệ* nét mặt có thấy khác không ?

Hoàng-phủ thiếu-hoa thuật chuyện đầu đuôi, rồi nói :

— Cứ như thế thì có lẽ không phải.

Hoàng phủ-kinh nói :

— Ta cũng chắc rằng một người đàn-bà khi nào lại dám làm những việc kinh thiên động địa như thế ! Thế thì chẳng qua khổ mặt giống nhau mà thôi.

Doãn phu-nhân nói :

— Nếu quả *Mạnh-lệ-quân* cải dạng nam-trang thì cớ sao *Mạnh-sĩ-nguyên* không nói câu gì cả. Quan thừa-tướng họ *Lệ* nói cũng có lẽ phải, *Mạnh-lệ-quân* đã là một người thao-lược, khó lòng mà tìm cho thấy, con chớ nên từ quan mà đi tìm.

Hoàng-phủ thiếu-hoa nói :

— Nếu con không đi tìm thì đành lòng sao được, nhưng việc ấy để sau con sẽ thương nghị. Bây giờ hãy xin sai người đi đón *Tô đại-nương*.

Nói xong, liền sai gia-tướng đem kiệu sang nhà họ *Mạnh* đón *Tô-đại-nương*. Gia-tướng vâng lệnh, đem kiệu sang nhà họ *Mạnh*, *Tô-đại-nương* đã thu xếp đồ-đạc, nhà họ *Mạnh* đã đặt một tiệc rượu tiễn hành. *Tô-đại-nương* cáo từ lên kiệu về nhà *Hoàng-phủ*.

Khi vào tới nơi, vợ chồng *Hoàng-phủ-kinh* cùng *Hoàng-phủ thiếu-hoa* đều xuống thềm để nghênh tiếp. *Doãn* phu-nhân truyền gọi tất cả các nô-tỳ trong phủ, bắt phải đến lạy chào *Tô-đại-nương*. Từ nay phải theo ý *Tô-đại-nương* chỉ bảo, hễ sai đâu thì đánh đấy.

Người nhà bày tiệc, *Doãn* phu-nhân mời *Tô-đại-nương* cùng ngồi uống rượu. Trong khi nói chuyện, *Doãn* phu-nhân đã biết *Tô-đại-nương* là người chính trực, đến khi tiệc tan, liền đem thìa-khóa và sổ-sách giao cả cho *Tô-đại-nương*.

Tô-đại-nương trông nom cẩn-thận, và đối với kẻ dưới, có lòng khoan-thứ, cho nên hết thảy mọi người trong phủ, đều phải kính-phục. *Doãn* phu-nhân lại chọn một đứa tiểu-tỳ mới 13 tuổi, tên gọi *Thụy-liên*, để hầu hạ *Tô-đại-nương*.

Lệ - minh - đường về phủ, thuật chuyện *Hoàng-phủ thiếu-hoa* mời vào xem tranh cho nàng *Tô-hoa* nghe, lại thuật hết những lời vấn-đáp trong khi mình nói chuyện cùng *Hoàng-phủ thiếu - hoa* nữa. *Lệ - minh - đường* nói :

— Chàng muốn dò xem nét mặt em thế nào, nhưng bây giờ thì thật tuyệt-nhiên không dám nghi là em cải dạng nam-trang vậy.

Nàng *Tô-hoa* khen rằng :

— Tiểu-thư thật có tài ứng-biến.

(Còn nữa)

(1) Vong-thê nghĩa là người vợ đã tạ-thế rồi.

Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Certifié l'insertion

Imprimerie du Trung Bắc Tân Văn